

ФЕДІР ХАРУТА

ГРОМАДСЬКА ІНІЦІАТИВА У ВИМІРАХ І РЕАЛІЯХ ЧАСУ

Ужгород, 2015

Голова Громадської ради

Заступники Голови Громадської ради

Члени Громадської ради

 Йовні Р.І.	 Капіган І.І.	 Кіндрат О.О.	 Коршинський І.Ю.	 Ковач О.І.	 Куцкір М.С.	 Лані В.Ю.
 Лелекач Т.З.	 Лобко В.Ю.	 Лукша Є.О.	 Манівчук В.М.	 Матвеук О.А.	 Мельник П.П.	 Менджул М.В.
 Мільчевич І.І.	 Мошак М.М.	 Надь А.В.	 Нечаєв В.В.	 Орел В.В.	 Падяк В.І.	 Паш В.Ю.
 Полоз Г.М.	 Постолак В.А.	 Продан І.В.	 Прокопець А.П.	 Пилипів В.М.	 Руденко О.В.	 Сабадош І.В.
 Сабо І.І.	 Сачко Е.М.	 Сачко О.М.	 Савицький І.О.	 Шафар Я.В.	 Шандор Ф.Ф.	 Шатров В.В.
 Шелевий О.М.	 Шевчук В.А.	 Шейдік А.І.	 Сірмаї Е.І.	 Станкевич О.І.	 Вишняк А.М.	 Волошук М.Ю.
 Волошин В.М.	 Захарець В.Г.	 Жолтані М.І.	 Бобинець М.М.	 Староста М.С.		

ПОДЯКА

Ця публікація – результат наполегливої праці багатьох людей, яким висловлюється щира вдячність й подяка.

Насамперед глибока вдячність громадським організаціям, які взяли участь у створенні та подальшій роботі громадських рад, інвестували свій час, досвід у реалізацію ідеї, що покликана об'єднати свідомих й активних закарпатців.

Товариство ромів Закарпаття

Ужгородська територіальна профспілкова організація Львівської залізниці

Закарпатський обласний благодійний фонд «Рада життя»

Закарпатська обласна організація Українського товариства охорони природи

Товариство «Краяни Рахівщини»

Організація ветеранів України Закарпатської області

Закарпатська обласна громадська організація «Крайове товариство підкарпатських русинів»

Організація громадянського суспільства територіального гендерного центру «Сільська Родина»

Громадська організація «Інститут еколого-релігійних студій»

Громадська організація «Історико-пошукова організація «Пошук-Захід»

Місцевий осередок Всеукраїнської громадської організації «Гільдія проектувальників у будівництві»

Закарпатський обласний осередок Української спілки психотерапевтів

Закарпатська обласна організація «Ужгородський прес-клуб»

Благодійний фонд «Олега та Ірини

Бряник»

Громадська організація «Екологія і соціальних захист»

Закарпатське обласне товариство ромів «Романі Чгіб» («Ромська мова»)

Благодійний фонд «Центр громадських ініціатив»

Закарпатський обласний благодійний фонд міжнародного наукового, освітнього та культурного співробітництва «Європейський дім»

Територіальне відділення Всеукраїнської громадської організації «Асоціація платників податків України»

Асоціація народних депутатів Закарпаття всіх ланок попередніх скликань

Всеукраїнська громадська організація «Спілка буровиків України»

Закарпатське обласне відділення Всеукраїнської громадської організації «Громадський контроль»

Закарпатське обласне молодіжне товариство сиріт «Доля»

Закарпатський обласний благодійний фонд молодих русинських підприємців «Газда»

Українська християнська церква «Нове покоління»

Закарпатське обласне молодіжне
ромське об'єднання «Романі
черхень» («Ромська зірка»)

Спілка підприємців Закарпаття

Закарпатська обласна організація
Всеукраїнської організації інвалідів
війни та Збройних Сил

Громадська організація «Бюро:
Варто знати»

Громадська організація
«Закарпатський обласний
гендерний ресурсний центр»

Закарпатська обласна організація
Національної спілки письменників
України

Закарпатська обласна організація
«Товариство добровольців
Закарпаття — учасників війни»

Громадська організація «Агентство
сприяння сталому розвитку
карпатського регіону «Форза»

Територіальне об'єднання
організацій профспілок
Національного форуму профспілок
України в Закарпатській області

Всеукраїнська молодіжна
громадська організація «Фундація
регіональних ініціатив»

Товариство угорської інтелігенції
Закарпаття

Благодійний фонд «Імені Миколи
Жолтані»

Первинна профспілкова організація
студентів Ужгородського
національного університету

Закарпатська обласна рада
професійних спілок

Закарпатська обласна асоціація
ветеранів фізичної культури і
спорту

Закарпатський обласний
благодійний фонд «Нове
покоління»

Закарпатська обласна федерація
дзюдо

Благодійна організація «Нова ера»

Мукачівська міськрайонна спілка
підприємців

Закарпатська обласна громадська
організація «Асоціація медичної
екології»

Закарпатське територіальне
відділення Спілки аудиторів
України

Закарпатський обласний осередок
Міжнародної громадської
організації «Україна — Польща —
Німеччина»

Благодійний фонд «Фонд розвитку
екотуризму на Ужанській долині»

Незалежна профспілка фермерів та
приватних землевласників України

Громадська організація «Спілка
приватних виноградарів та
виноробів Закарпаття»

Благодійний фонд інформаційних та
освітніх ініціатив «Розвиток»

Громадська організація «Консіліум»

Ужгородське товариство російської
культури

Закарпатський обласний осередок
Національної спілки художників
України

Закарпатський обласний
благодійний фонд «Благо»

Закарпатська обласна громадська
організація «Єдність поколінь»

Міське відділення Всеукраїнської
громадської організації «Асоціація

платників податків України» в
Ужгородському районі
Закарпатської області
Ужгородська молодіжна громадська
організація «Єдине студентство»
Закарпатська обласна спілка
ветеранів війн
Громадська організація
«Міжнародна асоціація ветеранів,
пенсіонерів та працівників
підрозділів по боротьбі з
організованою злочинністю
«Єдність патріотів»
Громадська організація
«Товариство медичних працівників
Мукачівського району»
Громадська організація «Ексит»
Благодійний фонд «Реабілітація»
Закарпатський обласний осередок
Української федерації спорту
інвалідів з ураженням опорно-
рухового апарату
Закарпатська обласна організація
Всеукраїнської екологічної ліги
Міжнародний інститут людини і
глобалістики «Ноосфера»
Закарпатська обласна федерація
водного туризму
Закарпатська обласна організація
Спілки офіцерів України
Закарпатська обласна молодіжна
громадська організація «Ударна
молодь»
Закарпатський обласний осередок
Всеукраїнської громадської
правоекологозахисної організації
«Зелений тризуб»
Закарпатський обласний центр з
гідрометеорології
Закарпатський регіональний центр

соціально-трудової реабілітації та
професійної орієнтації «Вибір»
Громадська організація «Асоціація
демократичних ініціатив»
Закарпатська обласна організація
«Карпатське агентство прав людини
«Вестед»
Центр стратегічного партнерства
регіонального філіалу
Національного інституту
стратегічних досліджень
Український благодійний фонд
розвитку та підтримки
виноградарства і виноробства
«Євровайн»
Агентство місцевого розвитку та
інформаційних ресурсів
«Європоліс»
Ротарі клуб «Ужгород»
Закарпатський обласний
благодійний фонд «Зоря»
Спілка фотохудожників Закарпаття
Закарпатська обласна громадська
організація «Вінницьке земляцтво
Закарпаття»
Український національний комітет
Міжнародної торгової палати (УНК
МТП) Регіональне представництво
у Закарпатській області
Громадська організація
«Гуртожиток»
Міжнародна асоціація інституцій
регіонального розвитку (МАІРР)
Спілка чехословацьких легіонерів
Закарпатська обласна організація
Товариства «Знання» України
Незалежна об'єднана профспілка
«Крок»
Благодійна організація «Життя в

руках любові»

Закарпатська професійна асоціація жінок-освітян «Перспектива»

Ужгородська міська громадська організація «Карпатська Батьківщина»

Закарпатський обласний центр розвитку сільського туризму

Берегівський спортивно-оздоровчий клуб з обмеженнями у здоров'ї «Берег»

Закарпатська обласна громадська організація Всеукраїнської громадської молодіжної організації «Блок Української Молоді»

Молодіжна громадська організація «Європейська асоціація студентів права Ужгород»

Закарпатське регіональне відділення «Асоціація міст України»

Релігійна громада Християнської Євангельської Церкви «Життя в перемозі»

Кредитна спілка «Нарцис»

Закарпатське обласне козацьке товариство ВГО «Українське реєстрове козацтво»

Ужгородський екологічний клуб

Регіональне молодіжне екологічне об'єднання «Екосфера»

Благодійна організація «Український народний фонд»

Закарпатський осередок Спілки композиторів України

Закарпатська обласна молодіжна громадська організація «Молоді регіони»

Агенція досліджень регіонального

соціуму «Карпатія»

Закарпатська обласна організація «Союз Чорнобиль України»

Всеукраїнський благодійний фонд «Громадський крок»

Закарпатський обласний благодійний фонд «Дім милосердя»

Громадська організація «Закарпатський громадський центр»

Асоціація «Європейська спілка транспортників України»

Асоціація розвитку малого і середнього бізнесу та інновацій «Ужгород — XXI вік»

Закарпатський обласний осередок Національної спілки майстрів народного мистецтва України

Закарпатське обласне відділення Всеукраїнського об'єднання ветеранів

Закарпатське обласне духовне об'єднання «Карпати — центр Європи»

Закарпатське обласне товариство інвалідів

Громадська організація інвалідів «Центр Апекс»

Закарпатська обласна громадська організація інвалідів-онкохворих «Амазонки Закарпаття»

Ужгородська місцева громадська організація «Ротарі клуб «Ужгород — Скала»

Благодійна організація «Спільне об'єднання соціуму»

Закарпатська територіальна організація Української спілки ветеранів війни в Афганістані (воїнів-інтернаціоналістів)

Закарпатська обласна громадська

організація Всеукраїнської
громадської організації
«Молодіжний Футбольний Союз»

Деякі респонденти виявили бажання не зазначати публічно їхню участь.

Дякуємо усім за відкритість та бажання поділитися своїм досвідом. Щиро вдячні волонтерам, які допомагали в написанні цієї книги, а також нашим регіональним партнерам.

Велика подяка усім, хто консультував, надихав та підтримував нас упродовж роботи над книгою.

Пульс епохи і подих часу.

Час. Епоха. Сучасність. Ці категорії неминуче ототожнюються з людським суспільством. Адже в анналах історії вони залишаються свідками того, як і чим жили люди, за що вони боролись, що утверджували, що будували, і, зрештою, що руйнували. Мені випало пережити різні часи, епохи, бути свідком й учасником доленосних подій.

На моїх очах відбулось визволення Закарпаття від іноземних поневолювачів у роки Другої Світової війни. Я бачив і переживав процес возз'єднання Закарпаття з матір'ю Україною. Був свідком переможного і водночас болісного утвердження нового життя, яке прийшло на Закарпаття з перших днів радянської влади. Можу з упевненістю сказати, що доброго, потрібного, довгожданого принесло воно в наш край. Так само щиро й одверто можу сказати і про ті недоліки, прорахунки, які залишили негативний відбиток у житті краю. Мені доводилось спілкуватися і працювати пліч-о-пліч із талановитими очільниками компартійних, радянських органів, високопрофесійними керівниками підприємств промислової лісової, сільськогосподарської, переробної галузей, напрочуд працюючими, сумлінними рядовими трудівниками. У щоденній роботі доводилось стикатись з істинними патріотами, людьми які щиро вболівали за те, щоб народу жилось краще, легше, а молодь могла сповна реалізувати свої здібності, таланти. Але ж були і зухвалі самодури-керівники різних рівнів – від Москви до малесеньких окраїн, які ні в що не ставили інтереси простих людей, котрі прагнули вислужитися перед вищим начальством, для них кісткою поперек горла були громадські активісти, які побачивши, що справи їдуть не так, як слід, били на сполох, пропонували свої варіанти для поліпшення становища, штурмували пороги високих партійних і державних інстанцій в Ужгороді, Києві, Москві. Траплялось, що вони домагались певної перемоги. Але якою дорогою ціною! Люди старшого покоління знають і пам'ятають чим і як все це закінчилося – глибинною економічною,

соціальною, моральною кризами, які призвели до неминучого розпаду колись могутньої країни – СРСР. Цим закінчилась у часі епоха радянської влади.

Наша сучасність відкрила нову епоху – створення і розбудови самостійної, незалежної, суверенної Української Держави. Держави, про яку мріяло і боролось не одне покоління кращих синів і дочок українського народу. Ми, закарпатці, пишаємось тим, що за загальним визнанням

істориків наша Карпатська Україна, проголошена у березні 1939 року, була однією із найяскравіших предтеч молоді незалежної Української Держави. Я дякую долі, що мені пощастило разом з усім українським народом, моїми закарпатськими сестрами і братами з перших днів бути учасником її розбудови. Я радий, коли мій багаторічний досвід, прагнення, знання і вміння вдається долучити до всенародної справи. Я щиро втішений, коли бачу справжніх патріотів, які повноцінно поєднують своє слово і діло у подоланні труднощів становлення і розбудови нового життя. Таких людей у нас багато. А це означає, що нам, як сказав незабутній поет Павло Тичина – «І рости, і діяти!» Перед нашою державою, нашим народом велике світле майбутнє. Але його треба будувати, працювати, невтомно, щиро, справедливо і чесно. Це – наша сучасність. І тільки від нас залежить яку прописку отримає вона в часі, яку шану і вдячність воздадуть нам грядущі покоління.

З перших днів проголошення незалежності, я був на передовій лінії утвердження і будівництва нашої Української Держави. Як голові облвиконкому, доводилось приймати непрості рішення, котрі стосувалися політичного економічного і соціального життя краю. Доводилось часто викликати вогонь на себе, пережити шквали огульної критики від політиканів і пустословів, а часто і від чесних принципових людей, які в силу багатьох

обставин до розуміння справжнього стану справ доходили дещо пізніше. Але, як би то не було, ми поступово, крок за кроком, ішли вперед. У тій неймовірно складній обстановці моїми найпершими помічниками і друзями були громадські активісти, ініціатори багатьох корисних і потрібних на той час справ. Своєю критикою, часто доволі різкою, вони були компасом і барометром у питаннях що і як треба робити, куди рухатися. Я завжди йшов їм назустріч, спілкувався з ними, прислухався до їх думки, враховував їх пропозиції. Згодом, в якості Народного депутата Верховної ради України першого скликання, не раз подумки дякував їм при обговоренні і прийнятті вкрай важливих і потрібних перших законів України.

Відтоді минуло небагато й немало – чверть століття. Так, це неймовірно важкий і складний період в житті нашого народу, в історії України. Ніколи не погоджуся з тими, що огульно твердять, мовляв за цей час нічого путнього не зроблено. Так можуть говорити тільки пустопорожні споживачі. Ви тільки подивіться навколо, придивіться до людей. Як більшість із них вболіває за долю держави! Як вони щиро прагнуть аби з дня у день, із року в рік жилося народу краще, заможніше. Молоді генерації, покоління, які народились після проголошення незалежності України готові до самопожертви – душу й тіло положити за нашу свободу, аби Україна якнайшвидше успішно подолала свої економічні і соціальні негаразди, аби принципи християнської моралі повсюди і для всіх стали повсякчасними нормами нашого життя, а їх порушення було неприпустимим. Згадаймо ауру Першого і Другого Майданів! Вклонімося перед пам'яттю наших патріотів, серед яких ціла когорта закарпатців, котрі захищаючи Україну загинули і Донецькій і Луганській областях! Вшановуймо і всіляко підтримаймо наших бійців, які сьогодні стоять на бойових рубежах.

Процес становлення і розбудови держави закономірно тяжкий, болісний, часом драматичний. Його результат, скажу з власного досвіду. У значній мірі залежить від того, наскільки активними і дієвими будуть всі члени суспільства, знизу й доверху і навпаки. Наскільки ефективно спрацьовуватиме громадський актив. Актив у кращому розумінні цього слова. На мій погляд, це люди, які дбають не за власні інтереси, які не задля популізму і якогось заробітку виходять на мітинги, громадські акції. Кажу про тих, які живуть за принципом «моя хата НЕ скраю». Їх чимало в кожному селі і місті, на кожному підприємстві, в установах, студентських колективах,

громадських організаціях, творчих спілках. Вони висловлюють слушні зауваження, пропозиції. На жаль, їх часто не чують саме ті, кому належало б їх почути. Причина тут і та, що неспроста кажуть: «один в полі не воїн». Коли ж одnodумців багато - інша справа. Це вже – громада. А громада – великий чоловік. З нею слід рахуватися, зважати на її думку, прислухатися до її пропозицій. Але як це зробити, як цього домогтися?

На мою думку, відповідь на зазначені запитання зацікавлений читач знайде на сторінках цієї книжки – «Громадська ініціатива і вимірах і реаліях часу». Її автор, Федір Харута, знаний і шанований на Закарпатті інженер-залізничник, депутат обласної ради V скликання, колишній голова бюджетної комісії облради, заступник голови облдержадміністрації, засновник ВАТ «Закарпатінтерпорт», голова асамблеї Громадських рад Закарпаття, ініціатор й організатор, голова Громадської Ради при Закарпатській облдержадміністрації I та II скликань. За його плечима великий досвід практичної громадської роботи. В роки відомої Перебудови, з перших днів проголошення незалежності України, працюючи на відповідальних керівних посадах в залізничній галузі, він постійно тримав руку на пульсі громадського

життя краю, спілкувався з громадськими активістами, залучав їх до активної суспільно-важливої праці, об'єднував громадських активістів різних виробничих сфер, науковців, культурних діячів, працівників освіти, охорони здоров'я, депутатів місцевих рад попередніх скликань. Він одним із перших

на Україні ініціював створення Громадської Ради при Закарпатській обласній державній адміністрації. І вона запрацювала дієво, потужно, результативно. Про неї заговорили в Києві, інших областях України, прикордонних регіонах сусідніх країн.

Як на мене, одним з найдієвіших інструментів у розбудові держави – набутий досвід роботи з громадськістю. Федір Харута, щиро ділиться своїми спостереженнями, думками, діями і результатами дій саме в цій сфері. Зі

сторінок книжки простежується, якими шляхами разом із колегами по роботі, однодумцями він ішов до таких переконань. Мене особисто приємно вразила що він, уродженець степової України з цікавістю поглиблено вивчає звичаї, традиції нашого гірського краю, проймається притаманними закарпатцям рисами господарності, вболіванням за доручену справу. Я звернув увагу, що в книзі, як на мене, доволі мало називається прізвищ. Федір Григорович делікатно пояснив, що тільки їх перелік склав би десятки сторінок. А когось випустити просто не годиться. Тут він правий. Адже тепер важливе не дрібне марнослів'я, а конкретна праця. Її результати. Як об'єднати громадські сили, спрямувати їх у русло вимірів і реалій часу.

Прочитавши цю книжку, я ще чіткіше відчув пульс нашої доби, подих теперішнього часу, відчув які великі можливості нашого громадського активу у вирішенні тих завдань, які ставить перед нами, перед усім народом України сьогодення. І майбутнє також.

Михайло Волощук,
Депутат Верховної ради України
першого скликання і
Закарпатської обласної ради
багатьох скликань.

Колись до мене, депутата обласної ради, звернувся чоловік із дещо незвичним питанням. Він, як це зазвичай роблять інші, нічого не просив, хоч на вигляд був далеко не із заможних. А до Ужгорода приїхав із Іршавщини, щоб, за його словами, знайти начальника який би врятував «Кушницьку Анцю». «Кушницька Анця» – це поїзд із кількох вагончиків, який поки що курсує по залізничній вузькоколіїці від Іршави до гірського селища Кушниця. Якщо далі пустити все на самоплив, то і ця частина вузькоколійки перестане існувати. А тоді що?...

Мене вразило, з яким болем у серці говорив він про наслідки господарювання, а точніше безгосподарності не одного, так би мовити, кризового начальника. Чоловік цей відклав усі свої власні справи і за свої кошти приїхав із глибинки, щоб знайти хоч якусь раду. У втраті вузькоколійки бачив справжню екологічну трагедію, лихо для багатьох сіл, людських доль. Я не почув жодних голосливих нарікань, скарг на когось. Була ділова розмова з констатацією факту і пропозиціями – що, на його думку, слід зробити, і який би із цього був результат. Я із повагою і вдячністю слухав, старанно занотовував його думки. Я давно готував матеріали для винесення на сесію обласної ради наболіле питання про долю вузькоколієк Закарпаття.

...Відтоді минули роки. Я не раз переконувався (доти і потому), як добре, що є люди, які не просто вболівають за рідне село, район, область, але і прагнуть щось зробити для поліпшення стану справ. Вони готові невідкладно підключитися до роботи, не питаючи про вигоду. Їх більше цікавить, що з цього матимуть люди, яка з цього користь буде країні.

Як на мене, такі особистості – золотий фонд нації. Його слід берегти, цінувати, шанувати і вшановувати. Здебільшого саме вони є тією рушійною силою, котра високі ідеї, що проголошуються з високих трибун, прекрасні, спрямовані на добробут народу, програми реально допомагає реалізувати у

житті. Вони часто йдуть із часом наввипередки. Їм доводиться не один раз стукати, або і вриватися в двері високого начальства, щоб їх принаймні вислухали і зважили на висловлене ними.

Без таких активістів (у найкращому розумінні) не обходяться жодне село, територіальна громада, колективи на підприємствах, у студентських аудиторіях. Тож, коли йде мова про громадянське суспільство, громадську ініціативність, громадську активність, маємо на увазі людей, котрим притаманне особливо загострене почуття господаря, а значить і відповідальності за те, що і як робиться, як безпосередньо коло них, так і на рівні держави.

Не применшуючи ролі і значення моїх батьків, учителів у школі, в моєму вихованні, становленні як людини, фахівця, скажу прямо, на прикладі таких людей я багато чого зрозумів і досяг у своєму житті. Дякую долі, що вони були і в моїй родині, якій довелось пережити непрості випробування у 20-30-ті роки, під час війни, а потім у повоєнний період. Були вони і в Криворізькому залізничному технікумі, який я закінчив з відзнакою, а потім у Дніпропетровському інституті інженерів залізничного транспорту, який дав мені путівку в життя. Не забути й доброзичливості і громадської наполегливості моїх колег-залізничників з якими пліч-о-пліч чотири роки працював на місці мого першого призначення – на Східно-Сибірській залізниці – у вагонному депо станції Іркутськ, де, починаючи від робочого бригадира, пройшов усі щаблі середньої ланки. Скільки теплих спогадів залишилось на все життя про моїх армійських побратимів, коли на строковій військовій службі командував взводом дислокованого в Ужгороді залізничного батальйону.

Всі вони жили і діяли, заперечуючи усталену думку: «Моя хата скраю...» Ні, не скраєчку життя, а на його бистрині, вирі, де твориться теперішній час, готуючи дорогу майбутньому, повинен бути громадянин, який поважає себе і цінує свою країну. Такі висновки впливали із моїх спостережень та роздумів.

Звичайно, що в ті, уже далекі радянські часи, простір для прояву громадянської думки, реальної ініціативи був обмежений. Будь ласка, організуйте спортивні кроси, суботники, тематичні вечори, приурочені якійсь червоній даті календаря, походи у тайгу, на Байкал. Але і тут дотримуйся меж.

Питання, що стосувались ефективності роботи господарських, партійних чи державних структур, були недоторканими. А лінія партії – єдино правильною і непохитною, якою б вона насправді не була.

Звичайно, такий стан справ викликав серед людей незадоволення, спротив. Вони ж бачили, що навколо них процвітали формалізм, окомилування, протекціонізм, хабарництво, багато чого, що породжувала «подвійна» мораль тих часів. Витоки таких неподобств, що привели до розвалу колись могутньої держави, мають свою історію й глибоке, на жаль, коріння.

Але природне прагнення людини бути повноцінним громадянином – мислячим, ініціативним, активно діючим, не могло заглушити ніщо.

Уже стали історією протестні дії робітників на крупних промислових підприємствах, розгортання й могутня хода Народного Руху за суверенну і незалежну Україну, проголошення незалежної, демократичної України, надзвичайно важкі, часом суперечливі кроки становлення у 90-ті роки минулого століття нашої молоді держави. Хоч як би критично не ставились наші опоненти й вороги до теперішнього стану в економіці, соціальній сфері України у нас є вагомі здобутки. Ми знаємо якою дорогою ціною вони досягнуті. Пам'ятаємо і те, яка велика заслуга в цьому громадськості, тих активних громадян, які свободу, незалежність, демократію зміцнюють конкретними справами, вболіваючи за день теперішній і день грядущий. З ними пов'язана моя біографія, мої трудові будні, помисли, дії. Вони підтримували і підтримують мене, я розумію їх, вникаю в суть кожної ділової пропозиції, ініціативи і всіляко прагну допомогти в їх реалізації.

Сторінки цієї книжки – спроба зберегти у часі досвід нашої спільної роботи, урок з наших успіхів і невдач, які, на моє глибоке переконання, важливі, потрібні, корисні для Закарпаття, для всієї України, для наших земляків і співвітчизників. Для молоді, яка збагачує себе знаннями у школі чи вищому навчальному закладі і прагне сповна реалізувати свої здібності й знання на користь і процвітання рідного краю, всієї незалежної України, як на мене, було б цікаво й корисно дізнатись про самовідданість і безкорисливість їхніх попередників, котрі були біля колиски нашої державності, достойно успадкували традиції істинних патріотів, для яких Україна – вільна, незалежна, економічно сильна, високо розвинута держава, а її громадяни –

самодостатні, гармонійно розвинуті, високопрофесійні особистості. Своєю працею, активною громадською участю, ініціативністю роблять все можливе, аби це так було у дійсності.

Витоки і традиції

Життя склалося так, що я – уродженець далекого Забайкальського краю Росії – сформувався як особистість, здобув освіту, став інженером-залізничником на землі моїх дідів, батька. Україна, Дніпропетровщина – моя Батьківщина. Із перших кроків свого свідомого життя, як її громадянин, вважаю своїм святим обов'язком свої знання, вміння, професійні здібності спрямувати на її зміцнення, розвиток, розквіт. Переконаний, таким вважають свій громадянський обов'язок мільйони моїх співвітчизників, таких переконань і ви, шановні читачі, які взяли до рук цю книжку, за що я вам безмежно вдячний.

Коли ж у 1985 році доля мене закинула на Закарпаття для проходження дійсної строкової служби в лавах Радянської Армії, я був приємно здивований, що у цьому багатонаціональному краї серед місцевої молоді у мене виявилось багато однодумців. Закарпатці – щирі патріоти України. Їхні патріотичні почуття не голослівні. Вони підтверджують їх перш за все своєю роботою – на підприємстві і, особливо, в себе вдома. Мене вразили добротні будинки в селах, доглянуті обійстя, дбайливо використаний кожен клаптик присадибної ділянки. Так і повинно, як на мій погляд, бути. Адже як ти можеш говорити про любов до Батьківщини, коли байдуже, недбало ставишся до своєї сім'ї, до рідного дому, до місця роботи, якщо у тебе нема почуття відповідальності і вболівання за стан справ у своєму селі, місті? Правильно кажуть, що держава починається із кожного з нас. Недовіру викликають у мене люди, які публічно висловлюють державницькі позиції, повчають як слід розбудовувати країну, а самі ні деревця не посадили, і не те, що хати не збудували, а навіть звичайнісінької лавиці своїми руками не змайстрували, не прилучилися до жодної громадської справи, в яку треба було внести і свою ініціативу, докласти свою працю.

Громада сильна людьми активними, ініціативними, роботящими, які вміло поєднують слово із ділом. Таких людей на Закарпатті, як і скрізь на Україні, дуже багато. В цьому я ще раз переконався, коли після звільнення з військової служби в запас отримав від керівництва Ужгородського відділення Львівської залізниці пропозицію на роботу в дирекції пасажирських

перевезень. Ось тут уже не епізодично, а в щоденній праці, безпосередньому спілкуванні переконався наскільки ініціативними є наші люди, наскільки щире їх прагнення до кращих умов життя через поліпшення виробничих процесів шляхом запровадження нових форм господарювання, глибокого удосконалення досягнутого. Такий підхід безперечно зумовлений історичними і географічними чинниками. Адже Закарпаття має спільні кордони з чотирма європейськими країнами – Румунією, Угорщиною, Словаччиною, Польщею. Люди зустрічаючись, обмінюються думками про стан справ у себе вдома, на підприємствах, у своїх населених пунктах, країнах. У такому спілкуванні закономірно звертаєш увагу де і що краще, ніж у нас, що доцільно було б запровадити в себе. Мене, як і моїх колег-залізничників, особливо цікавили міжнародні пасажирські та вантажні перевезення, плюси і мінуси цієї справи у нас і в сусідів. Я прислуховувався до думки місцевих досвідчених фахівців-залізничників, добре обізнаних з особливостями транспортних систем західноєвропейських країн, вникав у проблемні питання. Особливо цікавими були їхні слушні думки щодо збереження ще не до кінця зруйнованої характерної для Закарпаття мережі вузькоколієк, її відродження й удосконалення. Побудовані у 20-30 роки минулого століття у Карпатах вони, як і вузькоколієки в Татрах і Альпах, дуже добре прислужилися як надійні засоби транспортування лісу, будівельної сировини, перевезення пасажирів, як транспортний зв'язок віддалених населених пунктів із обласним центром. Сьогодні важко собі уявити, що колись на Великоберезнянщині із далекого гірського села Люта можна було доїхати... поїздом до села Черноглова. Що на Ужгородщині, Мукачівщині, Виноградівщині, Іршавщині ефективно діяла мережа вузькоколієк. Про те, наскільки важливою була вузькоколієка на Тячівщині, Рахівщині, я наслухався не лише від залізничників-ветеранів, але й від місцевих жителів тих регіонів.

За матеріалами вихідця із Рахівщини, відомого краєзнавця, громадсько-культурного діяча Івана Мільчевича, вузькоколієки у складі лісогосподарського комплексу післявоєнної Закарпатської України відіграли надзвичайно важливу роль. Він наводить цікаві факти про це.

Відділ Народної Ради Закарпатської України у справах лісового господарства упродовж 1945 р.(!) займався як лісовим господарством, так і лісовою промисловістю, у тому числі й функціонуванням лісових вузькоколієк. На них покладалося першочергове завдання – вивезення з

лісових масивів деревини, яка була заготовлена у воєнний період (при Гортіївському режимі) і залишилася на місці заготівель. Але, на час звільнення території області, у непрацюючому стані через підірвані мости, зруйновані підпірні стінки, демонтовані рейки знаходилось 550 км вузькоколейних шляхів. Із 37 паровозів, які збереглися, працюючими залишилися лише два. Пошкодженими були і переважаюча більшість (із 662 наявних) вагонів. Про високі темпи відновлювальних робіт на вузькоколейних шляхах свідчить хоча б те, що уже станом на 1 жовтня 1945 року стали до ладу 450 км вузькоколейних залізниць, експлуатувалось 27 паровозів та 409 вагонів. На цьому виді транспорту успішно трудилися, приносячи людям користь, відомі фахівці-залізничники. Вони забезпечили успішне транспортування лісу, замінивши цим сплав деревини бокорами по Тисі, вирішення багатьох транспортних проблем жителів гірських глибинок тощо. Вузькоколейники, як колись плотогони-бокораші, за це були в особливій повазі серед населення. Звичайно, що належне обслуговування вузькоколейки вимагало значних матеріальних затрат. Керівники владних і господарських структур вирішили зменшити їх шляхом ліквідації вузькоколейок, переклавши проблеми вивезення лісу та питання забезпечення життєдіяльності населення гірських районів на вирішення силами автомобільного транспорту. У результаті – мінусів виявилось значно більше, ніж плюсів. І як тут мені знову не згадати жителя із Іршавщини, котрий приїхав до мене, як до депутата, із єдиним проханням: «Як врятувати «Кушницьку Анцю?», тобто залишки вузькоколейки на Іршавщині. Не тільки він один вболіває за це. Тисячі закарпатців підтримують його, бо переконалися – поспішність, якщо на мить приносить якісь мінімальні плюси, то невдовзі вона завдає максимум збитків – моральних і матеріальних.

Тож на порядку денному багатьох громадських формувань питання збереження й відродження закарпатської вузькоколейки на чільному місці, серед тих, які потребують невідкладного вирішення. Тепер, коли на арену виходить зелений, молодіжний туризм, все більше переконуємось – як би знадобилися зараз (навіть занедбані через недалекоглядність високопоставлених керівників уже колишньої великої держави!) закарпатські вузькоколейки!

У спілкуванні з місцевими жителями різних професій, особливо зі старожилами, я дедалі глибше пізнавав історію краю, вникав у особливості і

значення ролі громадськості в культурному, соціальному і економічному житті. Побачене порівнював з тим, що довелося спостерігати у цьому плані у Запорізькій, Дніпропетровській, Донецькій, Одеській, Київській областях та навіть у далекому Забайкаллі. Правду кажуть: «Що не край – то звичай!». У різних регіонах дещо по-своєму люди розуміють саме поняття «громадськість». На Закарпатті, де протягом тільки першої половини минулого століття змінилось п'ять держав – п'ять різних політичних режимів (Австро-Угорщина, Чехословацька Республіка, Карпатська Україна, Угорщина, Радянський Союз), щоб вижити фізично і духовно, громади мусили навчитись як вимагати від влади забезпечення своїх прав, так і йти на певні компроміси з нею. Для цього вони об'єднувалися в громадсько-культурні організації, товариства, кооперативи. Яку величезну роль у культурно-духовному житті закарпатців у 20-30 роки відіграло уже згадане товариство «Просвіта»! Старожили краю розповідали про знамените кооперативне товариство «Гондя» («Мурашка»), завдяки якому вижила в роки економічної скрути не одна родина!

Або ж таке. Хто із нас не захоплювався дерев'яними церквами Закарпаття, унікальними храмами, збудованими наприкінці XIX і першій половині XX століття! Але зважмо, що майже всі вони побудовані на пожертвування громад – простих закарпатців! Зусиллями активістів діяли знамениті у 20-30 роки хати-читальні товариства «Просвіта», які зробили неоцінний внесок у піднесення культури населення, запровадження здорового способу життя. А хіба не на ентузіазмі жителів краю виросла слава знаменитого у дорадянський період футбольного клубу «СК-Русь»?

Пам'ятник листоноші Івану Фекеті – символу добропорядності і чесному виконанню службових обов'язків, теж поставлений з ініціативи й участі громадськості Перечинщини.

Для мене особисто було цікаво й повчально дізнатися із книги колишнього лісівника, жителя с.Червеньово Мукачівського району Омеляна Курти «Легендарні історії» про один із епізодів життя громади його рідного села.

«Початок XX століття – 1901 рік червеньовці зустріли з великою радістю, з великим духовним піднесенням. Вони вітали один одного, вінчували всього найкращого, ходили один до одного в гості.

На сільських зборах на честь знаменної дати вирішили побудувати новий храм. Рівного йому, за їх задумом, не мало бути в усій окрузі.

...Крім храму червеньовці задумали побудувати нову школу, фару, хату-читальню, або як тоді казали – сільську хижу. Задумали червеньовці досить важку і складну для себе справу.

Почали збирати кошти для втілення задуманого в реальність. Держава не допомагала ні одним форинтом. Все мало будуватися за кошти селян. Люди здавали останній форинт.

Зустрічали наші сельчани 10-ту річницю ХХ століття уже в новому храмі, діти – в новій, теплій, світлій і просторій школі. Для священника була збудована фара (житло). А ще через деякий час була збудована сільська хижа.»¹

Відрадно, що таку благородну ініціативність продовжили мешканці с.Червеньово і в нові, повоєнні часи. Омелян Курта розповідає у зазначеній книзі, як у п'ятдесяті роки минулого століття «громадськість села вирішила за власні кошти побудувати нове велике приміщення клубу для проведення дозвілля, сільських заходів та задоволення інших культурно-розважальних потреб. Ініціатором була молодь села. Хлопці та дівчата брали дуже активну участь в роботі по будівництву. Працювали на добровільних засадах, тобто без оплати, по суботах та неділях. Організатором молоді була Лавер-Микита Марія Іванівна. Виготовляли саман, працювали на підсобних роботах, по благоустрою території. Всього за два роки будівництва, у 1958 році красень-клуб відчинив свої двері перед селянами»²

Оце ініціативність, громадська активність! Сьогодні варто б звернути на це увагу.

Подібних прикладів можна навести багато. Історія громадського руху на Закарпатті надзвичайно багата, її варто вивчити і краще із неї застосовувати на практиці. Бо дуже часто те, що здається нам новим – це давно призабуте старе. А ще багато чого із, здавалось би віджитого, як би

¹ О.Курта «Легендарні історії», «Вежа», Мукачево, 2014. Стор.260-261.

² Там же. Стор.281.

знадобилося нам тепер. Звичайно, що в осучасненому варіанті. Але суть його незмінно актуальна.

Громадська активність – також державна справа.

Спостерігаючи за діями, соціальною поведінкою активістів, громадських діячів – вчорашніх, радянської доби, та і теперішніх, все більше переконуюсь наскільки велика відповідальність на цих людях. Особа, яка проявила готовність бути корисною для громади, певною мірою харизматична. Інакше й не може бути. Адже вона мусить переконати людей, відстояти свої ідеї, ініціативи і самовіддано доводити до завершення їх реалізацію. А потім бути готовою до оцінки результату зробленого, яка не завжди однозначна. Неспроста кажуть, що в успішно завершеної справи багато батьків. А в тієї, що не дуже вдала – один винуватець. Її ініціатор.

Якось я почув повчальну в цьому плані розповідь про божеників. Так у деяких місцевостях Закарпаття величали поважних людей, яких обирала громада для особливо важливих функцій – вони приймали рішення з актуальних питань, які виникали перед жителями села. Їхня думка була вирішальною у розв'язанні всіляких спорів, що стосувалися взаємовідносин між окремими сільчанами. На їхню позицію мусив зважати сільський бирів (староста). Вони мали право пропонувати, що і як доцільно зробити для блага громади і контролювати хід вирішення якогось наболілого питання. Авторитет божеників був незаперечним. Їх, людей із абсолютно чистою репутацією, чесно нажитими статками, обирало село. Вони божилися (присягали) на Євангелії, що чесно і вірно служитимуть громаді. Цією присягою вони брали на себе обов'язки, які не мали права порушити. Зрештою, про це не могло навіть бути мови! Перш за все боженики мусили бути непідкупними, господарями свого слова, справедливими, безкорисливими і обов'язково вести тверезий спосіб життя. Про теперішні навіть каву й п'ятдесят грамів не могло бути й мови! Працювали боженики на громадських засадах. На таку почесну й нелегку місію погоджувався далеко не кожен. Але якщо взяв на себе тягар звання і покликання боженика, його треба було нести жертвовно, без нарікань.

Можливо, що чоловік, який розповів мені цю історію, в деякій мірі щось перебільшив. Але сама суть такої громадської діяльності сподобалась. От би теперішнім народним обранцям – від сільської ради і до Парламенту

України – взяти це за зразок. І не лише їм, але і багатьом активістам, які, трапляється, прагнуть вийти на трибуну, виступити з якоюсь ініціативою, запротестувати для власного піару, бо десь світить велика вигода, або навіть, хоч і маленький, але прибуток.

Думаю, наскільки було б важливо у наших селах створити своєрідні портретні галереї громадських активістів різних часів, які зуміли ініціювати, залучившись підтримкою і допомогою людей, домогтися від влади сприяння, до прикладу: в побудові школи, газифікації села, відкритті, хай невеличкого, але потрібного для регіону, підприємства з переробки місцевої сировини, сільськогосподарської продукції, облаштуванні вулиць, будівництва водозахисних споруд... Для молоді це було б дуже повчально, а для старших – однією з форм подяки за активну і результативну громадську діяльність на благо людей, рідного села, району. Адже з пісні слова не викинеш. Велика Вітчизна починається з маленької батьківщини, яка є в кожного з нас. І люди, які проявляють до неї увагу й турботу – достойні шани й поваги.

Мене, вихідця із Дніпропетровщини, з перших років проживання на Закарпатті приємно радувала упорядкованість більшості сіл краю, уміння їхніх жителів знаходити спільну мову із владою щодо благоустрою сіл, здатність самим ініціювати важливі для громади справи і брати на себе певну частину їхньої реалізації. Я ще застав ці часи, коли, до прикладу, на Ужгородщині щосуботи перед кожною хатою люди, які в ній проживали, акуратно підмітали вулиці, кілька разів у році без нагадувань прочищали канави. Стежили, щоб якийсь нехлюй не вивіз сміття чи якийсь непотріб із дворогосподарства на берег ріки чи потічка. Кожна вулиця мала своїх неофіційних активістів, які з почуття власного обов'язку стежили за цим. То були добрі традиції, які склалися не одним поколінням і передавалися з роду в рід.

Якось мені потрапила до рук унікальна, видана ще у 1928 році книжка «Село, руська читанка». Її упорядкував землеробський радник, інженер Антон Седлачек. Вона була рекомендована як навчальний посібник для народних господарських, фахових господарських та для лісових шкіл, які тоді побутували в Закарпатті.

У невеликій статті «Село – то мала держава», вміщеній у цьому виданні, мою увагу привернули такі рядки: «Держава є, власне, не що інше, як велике

село. І в селі, і в державі важливим є те, щоб спільні справи і справи переважної більшості людей вирішувати так, щоб результат якнайкраще відповідав меті більшості і потребам одиниць. Таких спільних справ є багато – навіть у найменшому селі.

...Наскільки більше жителі вміють свої справи налагоджувати самі і не затрудняти в кожній дрібниці владні структури – тим кращий стан справ у державі. Наприклад: якщо громадяни самі вирішують між собою різні суперечки, непорозуміння, а не йдуть на право (до суду) і т.д. Хай ніхто не журиться за нас, ми самі потурбуємося про наш добробут, добробут нашого села, міста, країни. Наше село, наше місто чи наша держава повинні бути схожими до нашого здорового тіла, в якому кожна частина, кожен його член виконує свою працю, щоб цілісність була міцна і здорова».

Все те цікаве, що вдавалось почути, вичитати, дізнатись із сучасних засобів масової інформації, я подумки переносив у сферу своєї діяльності. Співставляв, аналізував, міркував, що і як можна було б застосувати на залізниці. Адже, коли після закінчення інституту працював на станції Іркутськ Східно-Сибірської залізниці: був змінним майстром, старшим майстром, під час строкової служби у залізничних військах на посаді командира взводу, відтак обіймаючи посаду заступника начальника дирекції Ужгородського відділення Львівської залізниці, я бачив чимало прогалин у виробничому процесі, які негативно позначались на результатах роботи колективу. Ініціативу знизу в питаннях вирішення суттєвих проблем керівництвом не підтримувалася (звичайно, крім раціоналізаторських пропозицій). Та чим далі – справи погіршувались. (Ситуацію не виправило створення рад трудових колективів, різноманітних профспілкових комісій, запровадження зустрічних планів тощо). Особливо ускладнились вони наприкінці 80-их років, у процесі відомої всім Горбачовської перебудови. Після розпаду Союзу стало ще сутужніше. Молодій незалежній Українській державі дісталася тяжка спадщина у всіх сферах економічного і соціально-культурного життя. Особливо складна ситуація паралізувала залізничний транспорт. Катастрофічно почали падати показники залізничних вантажних перевезень. А це величезні втрати, які миттєво позначаються як в економічному, так і соціальному житті. У тому безладі навіть на державному рівні не встигали розв'язувати вкрай гострі проблеми. Зрозуміло, що, як мовиться, святе місце пустим не буває. Саме тоді, на моє переконання, підприємництво, бізнес,

державні виробничі потужності надовго засмітили різного роду авантюристи, хабарники, з якими влада хоч і вела й веде нещадну боротьбу, але вони ще довго даватимуть про себе знати.

У такій ситуації невідкладно треба було шукати якийсь реальний вихід, рятувати транспортну сферу, та й не тільки... Раніше активно використовувані форми і методи просто не спрацьовували.

Більшість моїх колег також так вважали. Ми обмінювалися думками, сперечались, наполегливо шукали кращий, на наш погляд, варіант. За це нам ніхто не платив, ніхто не змушував сидіти в позаробочий час над розрахунками, вмотивованістю своїх пропозицій. Ми робили це на громадських засадах, за покликом своїх громадянських переконань. Ми розуміли, що для відродження втрачених зв'язків на західних кордонах потрібна нова форма реалізації залізничних перевезень. У цьому переконували керівників місцевої влади, пропонували свої варіанти створення відповідних терміналів. Таким чином у 1992 році вдалося створити підприємство «Магістраль». Це був важливий результат у діалозі, вважаймо, громадськості і влади. Міг би сказати – перемога, хоч ми і не вдавались до радикальних баталій. У нас було своє бачення як допомогти владі, державі у вкрай непростий період становлення. Я його і очолив. Я розумів, що підтримки і допомоги чекати ні від кого. Тут «пан, або пропав». Рятівним поясом стали набутий досвід за попередні роки та вміння орієнтуватися у новітніх соціальних, промислово-транспортних умовах. Разом із колегами я ретельно вивчав досвід і нові напрацювання зарубіжних партнерів. На той час вони вже господарювали за новими, європейськими стандартами, а ми ледь-ледь вирвалися із архаїки планового господарювання колишнього Союзу. Водночас ми звіряли свої напрацювання із здобутками вітчизняної галузевої науки, спілкувалися із колегами з інших регіонів України. Як член Спостережної ради Дніпропетровського Національного університету залізничного транспорту, я зустрічався із своїми колишніми наставниками, молодими науковцями, уважно прислухався до їх міркувань, пропозицій, зауважень. Мої колеги діяли у такому ж напрямку. В зібраній інформації спільно шукали «золоту середину» - найоптимальніший варіант для ефективної діяльності нашого підприємства.

На моє глибоке переконання, громадський активіст, ініціатор мусить мати багату базу даних, причому добре осмислену, перевірену на практиці. А

тоді вже і йти з пропозиціями до владних структур, керівників відповідної галузі. Ніщо так не заважає нашому поступу, як суетна галасливість, безпредметне критиканство деяких так званих діячів, основним принципом яких є – я прокукурівав, а ви вже робіть. Я – ініціатор, а ви... У громадській сфері таким пустословам робити нічого. Від них нічого окрім шкоди, зневіри, розчарувань немає.

Першу приватну компанію «Магістраль» вважаю спільним успіхом громадськості та прогресивних фахівців. Вона виявилась дієздатною, живучою. На роботу підприємства звернули увагу керівництво області й держави. Більше того, згідно з Указом Президента України у 1997 році, ми отримали можливість організувати унікальне, одне з перших на Україні ВАТ «Закарпатінтерпорт». Створення такої структури підтвердило наші думки і конкретні пропозиції щодо налагодження ділових партнерських стосунків як із підприємствами державного підпорядкування, так і з приватними виробничо-транспортними суб'єктами. Це було неабияке, продиктоване вимогами того часу, новаторство.

Уже згадані «Магістраль» і ВАТ «Закарпатінтерпорт» стали добрим прикладом для інших, спонукали до дії наших колег-залізничників. На Закарпатті, в інших регіонах України почали створюватися аналогічні підприємства різних форм власності. Виникло питання як нам їх сприймати: конкурентами чи партнерами. Ми побачили у них партнерів. Адже мета й інтереси у них близькі до наших. Якщо діяти поодиночі – результати будуть мізерними, та й конкуренція може виявитися пагубною для всіх. Так виникло рішення – підтримати мою ініціативу про доцільність створення громадських організацій перевізників, а саме: «Укрззовніштранс», «Європейська спілка транспортників України», «Асоціація міжнародних експедиторів України». У такому форматі вони отримали здатність діяти в контексті загальнодержавної економічної політики, враховуючи уже набутий досвід транспортників Словаччини, Угорщини, вирішувати ті завдання, які для молоді держави на той час були непосильними: створення нових робочих місць, пристойні заробітки і, звичайно, збереження кваліфікованих працівників, забезпечення роботою молоді, вирішення соціальних задач. У процесі організації і становленні згаданих підприємств я переконався ще в одному: не зупинятися на досягнутому, постійно пам'ятати, що і конкуренти і партнери постійно удосконалюються. Перші можуть тебе просто обігнати, а другим можеш стати

нецікавим й не вигідним. У сьогоднішніх умовах слід працювати на випередження часу, творчо, з перспективою.

Буваючи в різних – близьких, далеких, заморських країнах я звернув увагу, як повнокровно, ритмічно працюють морські порти. Лоцмани уміло, з дня у день допроваджують до пристані вантажні судна із різних країн. Напрошується аналогія – Закарпаття також може стати сухопутним портом для залізничних вантажоперевезень із Заходу на Схід, зі Сходу на Захід. Та і для північного й південного напрямків ми можемо бути зручними й вигідними. Потрібні мотивації, розрахунки, а вже потім можна звертатися до керівництва області, Львівської залізниці. Не вдаючись до деталізації, скажу, що з вересня 1995 року ВАТ «Закарпатінтерпорт» запрацювало.

Появилось підприємство на незадіяних площах, які упродовж тривалого часу пустували. Отже, нікому, як кажуть, ми на ногу не наступили. Більше того, на створення технічної бази, її подальшої модернізації, розвиток потужностей було спрямовано декілька мільйонів власних коштів. І який результат сьогодні?

Зараз «Закарпатінтерпорт» - це сухопутний порт на західному кордоні України, який має 2 сучасні вантажні термінали, розташовані за 2 км від угорського та 5 км від словацького кордону й функціонують у режимі митного контролю в пунктах станції Чоп та станції Мукачево. Підприємство здатне обробляти вантажі, які надходять залізницею у вагонах колій 1520 мм і 1435 мм, а також автомобільними шляхами та перевозяться на критому й відкритому рухомому складі. Воно займається: перевантаженням великотоннажних контейнерів, критих вагонів, важковагових вантажів; підготовкою вагонів до завантаження; прийомом, накопиченням, пакетуванням, сортуванням і формуванням партій вантажів, передаванням їх транспортним підприємствам для перевезення; випуском і доопрацюванням продукції; торговельними операціями; надає митно-брокерські послуги.

А тепер уявімо скільки потрібно фахівців, щоб реалізувати весь спектр таких робіт, наскільки кваліфікованим і злагодженим мусить бути цей колектив! Тільки на цьому підприємстві, станом на 2009 рік трудилося понад 200 фахівців! Така логіка і конкретика наших ініціатив і новаторства.

Для посвячених у лабіринти сучасного бізнесу, який керується чинним законодавством і діє на міжнародному рівні, хотів би сказати, що самої

ініціативи, ентузіазму, навіть глибоких знань та наполегливості недостатньо, щоб новий проект успішно запровадити у життя. Потрібно знайти свою нішу у діючій мережі міжнародного законодавства, найрізноманітніших угод, протоколів і т.д., укладених багатьма міжнародними інстанціями. На прикладі рідної мені залізничної галузі спробую роз'яснити. Тут однією з таких міжнародних інстанцій є ОСЗД – Організація співпраці залізничних доріг. Вона була створена понад 50 років тому і практично без змін залишається діючою по сьогодні. Наразі у роботі цієї міжурядової організації беруть участь 27 країн. Окрім республік колишнього Радянського Союзу, держав Східної Європи, що входили до, так званого, «соцтабору», в ОСЗД бере участь Іран, а в якості спостерігача – Франція, Греція, Фінляндія. Головною метою її функціонування є розвиток міжнародних вантажних і пасажирських перевезень та створення єдиного транспортного простору у євразійському регіоні, підвищення конкурентоздатності трансконтинентальних залізничних перевезень. Переймається вона і проблемами науково-технічної співпраці. Все це здійснюється в рамках Положення про Організацію співпраці залізничних доріг, яке має характер міжнародного договору. На практиці головними документами, якими керуються всі учасники міжнародних перевезень вантажів залізницями є Угода про міжнародні залізничні вантажні перевезення та відповідна Угода, що стосується пасажирських перевезень (УМПС).

Співпраця з ОСЗД проводиться на двох рівнях: міжурядовому (керівний орган – Нарада Міністрів) та на рівні керівників залізниць, де керівним органом виступає Конференція Генеральних директорів. Саме вона й організовує співпрацю в галузі міжнародних залізничних перевезень між країнами Європи й Азії; забезпечує взаємний обмін інформацією стосовно очікуваних зовнішньоторговельних перевезень і готує спеціальні, конкурентоздатні пропозиції. При ОСЗД працюють п'ять постійних комісій – з транспортної політики, стратегії розвитку, транспортного права, вантажних перевезень, інфраструктури й рухомого складу.

Що стосується Категорії приєднаних, то у такому статусі при ОСЗД працює 35 підприємств із 13 країн – Чехії, Угорщини, Румунії, Австрії, Франції, Росії, Казахстану та ін. У цьому переліку господарюючих суб'єктів разом із «Закарпатінтерпортом» представляють підприємства АТ «Пласке» та ВАТ «Трейн Юкрейн», а також Керченський і Дніпропетровський стрілочні заводи.

Статус кожного з них обумовлений окремим договором з відповідним комітетом ОСЗД і надається (зазначений статус) на основі рішення Конференції Генеральних директорів залізничних доріг. Наразі, для «Закарпатінтерпорту» основною сферою визначено співпрацю в галузі залізничних перевезень, зокрема, в напрацюванні нормативної бази для здійснення перевезень. Досвід такої роботи нами набуто в процесі участі в інших міжнародних та загальноукраїнських галузевих об'єднаннях ЄСТУ, FIATA, КСТП, Міжнародній торговій палаті, Українській спілці промисловців і підприємців та ряду інших. На моє переконання, це, насамперед, дає можливість оперативно звіряти власні напрацювання із здобутками зарубіжних партнерів та висловити партнерам власне бачення шляхів розв'язання окремих проблем. До прикладу, ми підготували на розгляд керівником ОСЗД нашої власної концепції створення асоціації термінально-логістичних компаній прикордонних областей та ряд інших документів. Ми переконані: ефективна робота термінальних потужностей у сучасних обставинах і в майбутньому і надалі буде важливим пріоритетом прикордонних регіонів.

Сьогодні, зважуючи спільну роботу моїх колег по залізниці, можна упевнено сказати, що громадські організації зберегли транзит.

Я навмисно детально зупинився на структурі і принципах діяльності «Закарпатінтерпорту» у міжнародному контексті, щоб показати, який великий обсяг найрізноманітніших документів, проектів рішень, інформації, звітів довелося підготувати активістам-ініціаторам «Закарпатінтерпорту», щоб він запрацював, діяв надійно, з перспективою. Для цього, крім ентузіазму, найщиріших прагнень прилучитись до спільної справи, потрібні неабиякі базові знання у різних галузях, наполегливість та послідовність. Отже тій категорії молоді, яка бачить себе у когорті активних, ініціативних громадян, радив би звернути на це увагу і під час навчання у школі, вузі перевагу надавати усвідомленому систематичному поглибленню знань з усіх предметів. Адже нашій країні потрібні й високоінтелектуальні фахівці і громадські діячі. Я неймовірно тішуся, коли серед випускників закарпатських вищих навчальних закладів бачу саме таку зміну.

Використовуючи можливості комісії із питань бюджету

Коли ж мене, депутата обласної ради V скликання, обрали головою бюджетної комісії облради (а це посада платна) я прийняв рішення відмовитись від належної мені зарплати з тим, щоб на ці кошти запросити на роботу кількох кращих випускників економічного факультету Ужгородського національного університету.

Своїм колегам-депутатам такий крок пояснив тим, щоб дати молоді можливість проявити себе у конкретній практичній діяльності, яка вимагає знань, зібраності, творчого підходу і, безумовно, відповідальності. Мене зрозуміли, підтримали. І ми не помилилися. Хлопці запрацювали, як кажуть, з вогником, ініціативно, з розумінням, що на такій ділянці роботи як участь у формуванні проекту бюджету, підготовки проектів з фінансових питань, потрібно багато знань – теоретичних і практичних. Звичайно, були випадки прориву молодечого максималізму, поспішності. Тоді ми разом обговорювали спірні питання, співставляли різні варіанти їх вирішення. Було приємно спостерігати, як вони прагнуть і можуть працювати по-новому, вносять конструктивні пропозиції і з глибоким розумінням обґрунтовують свої думки. У розробці проекту «Концепції реформування місцевих бюджетів», кінцева мета якого посилити зацікавленість територіальних громад у зростанні власних надходжень до бюджету, була частина і їхньої праці. Зрештою вони багато зусиль доклали в створенні, ініційованих мною і підтриманих членами бюджетної комісії обласної ради, бюджетних та інвестиційних паспортів територіальних громад, проведенні «круглих столів» з актуальних проблем удосконалення бюджетного процесу.

Відрядно, що напрацьовані нами ідеї знайшли підтримку в колегах з аналогічних комісій ряду областей України. Вони побачили складову створення бюджетних та інвестиційних паспортів в регіонах сучасної інформаційно-комунікативної структури та прозорого ринкового середовища, полегшення доступу територіальних громад до внутрішніх та зовнішніх інвесторів.

Такої молоді у нас багато. Її слід виявляти, підтримувати і вчасно давати їй дорогу до зростання, удосконалення. Адже людина, яка відчула і побачила зблизька «управлінську кухню» знатиме, що пропонувати і вимагати від

влади, контролювати її діяльність на різних рівнях. Зрештою, як вести конструктивний діалог з нею, опонентами і колегами. Наведений мною підхід аж ніяк не означає, що громадський актив повинні підтакувати владним структурам чи керівництву підприємств. Очільники влади повинні відчуті відповідну галузь реальну: мудру, творчу, знаючу, а не пропащу, здатну хіба що на галасливу декларацію, силу.

До речі, тоді та й тепер трапляється, що мої колеги з інших областей України та навіть прикордонних регіонів сусідніх держав цікавляться нашим досвідом розробки, затвердження, застосування у практичній діяльності вище названих бюджетних та інвестиційних паспортів територіальних громад. Тому вважається доречним детальніше зупинитись на цьому питанні. Почну з того, чим була викликана необхідність такого нововведення як **бюджетно-інвестиційна паспортизація територіальних громад?**

Тоді, як і сьогодні, відбувались значні зміни у системі організації влади. Зазвичай вони призводять до багатьох, часом і не очікуваних наслідків, які реально впливають на рівень життя людей. Своєрідною політико-економічною інфраструктурою цих змін, окрім іншого, виступає система місцевого самоврядування. Але по-справжньому ефективною вона стане лиш тоді, коли ради всіх рівнів матимуть реальні повноваження і реальні фінансові ресурси, власний досвід, достатній для розв'язання проблем конкретного села, міста, району, області бюджет. Наразі мусимо констатувати, що фінансова непідкріпленість повноважень передбачених Законом «Про місцеве самоврядування в Україні», відсутність на той час ефективних програм, механізму автономного формування бюджетів органів місцевого самоврядування, були і в значній мірі залишаються найгострішими проблемами в їхній діяльності.

Була й інша сторона питання. Саме життя вимагало переходу до стратегічного планування розвитку територій. Відповіддю на такий виклик стало ухвалення сесією Закарпатської обласної ради програми «Регіональна стратегія розвитку Закарпатської області до 2015 року». Таке планування, окрім іншого, є й інноваційним методом управління діяльністю та фінансами територіальних громад. Наші спостереження, висновки й пропозиції виявились дуже актуальними, позаяк відповідали вимогам часу. Я переконаний – бажання і фінансові можливості територіальних громад будуть збігатися лише тоді, коли при плануванні домінують реалії і вимоги

дійсності, логіка, чіткі економічні висновки, прогнози, розрахунки. У зв'язку з цим першочерговим завданням стає необхідність розробки **бюджетного паспорту територіальної громади**.

По суті, він, мов рентгенівський знімок, за яким досвідчений менеджер-управлінець зможе судити не лише про «фінансове здоров'я» громади, але і про ті конкретні важелі, скориставшись якими можна оздоровити фінансовий організм.

За своєю структурою бюджетний паспорт складається з п'яти розділів.

Перший містить загальні відомості про територіальну громаду, які включають в себе 33 пункти. Більше половини з них про стан землекористування: від загальних даних, які стосуються площ аж до середнього показника вартості продажу та оренди метра квадратного землі для сільськогосподарського призначення у конкретному населеному пункті. До загальних відомостей стосовно діяльності на території громади закладів освіти, охорони здоров'я, культури включено й ті, аналіз яких дозволить здійснювати об'єктивний перерозподіл бюджетних коштів між окремими територіальними громадами. Або ж, як це передбачено пунктом 7 ст.15 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», з урахуванням місцевих умов і особливостей укладати договори щодо перерозподілу між собою окремих повноважень та власних бюджетних коштів.

Другий розділ стосується дохідної частини бюджету територіальних громад. У ньому сконцентровані всі дані про можливі джерела податкових і місцевих зборів, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, цільові фонди та офіційні трансферти.

Четвертий розділ паспорта передбачає аналіз місцевих програм, а п'ятий містить пропозиції шляхів здійснення капітальних вкладень, спільних з іншими територіальними громадами проектів з обґрунтуванням їх соціально-економічної ефективності.

Ця ідея і проект виникли в очолюваній мною бюджетній комісії не одразу і не миттєво. Вони викристалізувалися в ході проведення належного організаційно-методичного, фінансово-матеріального та інформаційного супроводу. У цій роботі брали участь райони і міста області. Їхні пропозиції також були враховані при розробці структури та змісту

паспорту. На першому етапі з кожного району було виділено по одній пілотній громаді. По звершенню роботи їхні паспорти були розміщені на веб-сторінці бюджетної комісії обласної ради. Після експертної оцінки фахівцями ми рекомендували їх для розробки у інших сільських і селищних територіальних громадах.

Наступний етап передбачав розробку інвестиційних паспортів районних та міських рад, а вже потім – обласної.

Депутати Закарпатської обласної ради – члени постійної депутатської комісії з питань бюджету, активісти, які мали досвід підприємницької діяльності, співробітництва із зарубіжними партнерами, районні, міські, сільські, селищні голови, котрі проявляли особливу зацікавленість щодо залучення інвесторів у питаннях економічного розвитку територіальних громад, взяли активну участь в обговоренні і доопрацюванні поданого ініціативною робочою групою проекту інвестиційного паспорту.

Звичайно, що універсального варіанту, придатного для всіх громад, розробити неможливо та й недоречно. Адже неспроста кажуть – кожна хатка – своя гадка. Тут треба виходити з можливостей і цілі кожної територіальної громади. Але всі зійшлись на тому, що інвестиційний паспорт повинен містити в собі найнеобхідніші дані, ознайомившись з якими, інвестор міг би побачити інвестиційну привабливість того чи іншого села, селища, міста, району, області. Тоді й розмова буде предметною, умови – взаємовигідними.

Отже, було вирішено передбачити в інвестиційному паспорті такі блоки питань:

Насамперед подати інформацію щодо розташування населеного пункту на карті України: відстані від нього до районного та обласного центру, до державного кордону. Далі – відстань до Києва, столиць країн Євросоюзу.

Необхідно вказати і на географічні умови. Адже гірська, передгірська і рівнинна території мають свої особливості. Суттєвою є й інформація щодо кліматичних умов, екологічних даних.

Для інвестора важливо знати і про наявність місцевих сировинних ресурсів, які можливо використати у будівництві, промисловій сфері, переробній галузі. Важливе значення має й інформація про наявність і стан приміщень для їх використання у налагодженні виробничої діяльності.

В інвестиційному паспорті, вважається за доцільне подати блок питань, що стосуються прив'язки до інфраструктури, наявність і стан автошляхів, залізничного сполучення. Не менш важливими даними є стосовно наявності гідроресурсів, паводкової ситуації в регіоні, наявності очисних споруд. У гірських територіях інвестора зацікавить питання і щодо наявності або можливості будівництва канатних доріг, підйомників.

Бажаючим внести інвестиції у розвиток туристичної галузі доцільна інформація стосовно аграрного сектору, продуктивність у тваринництві, рільництві, садівництві, місцевому фермерстві. Адже, в разі створення туристичної бази, оздоровчого комплексу тощо, автоматично виникає питання і щодо харчування відпочиваючих. Зрозуміло, наступним питанням буде реальна можливість забезпечення екологічно чистою сільськогосподарською продукцією, плодами дикоростучих рослин, грибами, чистою джерельною і мінеральною, лікувальною водою.

Потенційний інвестор безперечно зацікавиться і питаннями соціального блоку. Сюди входять дані про кількісний та якісний склад населення, його традиційну профорієнтацію, віковий склад, володіння угорською, словацькою, румунською мовами, місцеві побутові і релігійні традиції, розвиток місцевих промислів (гончарство, лозоплетіння, різьбярство, вишивка, килимарство і т.д.)

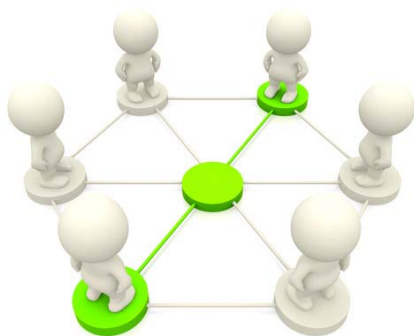
Звичайно, що інвестиційний паспорт повинен інформувати зацікавленого інвестора і про такі, особливо важливі питання, як вартість енергоносіїв, орієнтовна вартість землі, лісових угідь, наявність на території району державних заповідників, вартість використання наявних транспортних ресурсів, визначних пам'яток історії і культури.

Звичайно, що підготувати таку систематизовану інформацію, справа не проста. До того ж відповідальна, адже неправдива чи прикрашена інформація може зіграти негативну роль з відповідними для подальшої діяльності щодо залучення як вітчизняних так й іноземних інвесторів.

Зі своїми напрацюваннями ми ознайомили широке коло громадського активу, підприємців під час проведення різноманітних конференцій, круглих столів, семінарів, в процесі творчих спілкувань із колегами з інших областей України, прикордонних регіонів сусідніх держав. Відрадно, що вони

сприйнялися з неабияким зацікавленням і, як відомо, в багатьох випадках уже знайшли своє практичне застосування.

Громадська рада – реальний механізм дії

Працюючи в системі залізничних перевезень, мені впритул доводилось стикатись із проблемами перш за все залізничної галузі. Уже йшла мова про те, що у їх вирішенні я опирався на наш залізничний актив, який попри усталену на транспорті дисципліну («єдиноначаліє» що особливо процвітало в радянські часи), дедалі все більше і розкутіше проявляв себе з перших кроків проголошення незалежності України. Начальству непросто було звикати, що окрім його погляду на те чи інше питання, є й альтернативні. Але час бере своє. Євроінтеграційна спрямованість розвитку нашого суспільства, зробила свій позитивний вплив на свідомість і ментальність громадян. Це одне з найбільших досягнень, яке є запорукою того, що ми гідно подолаємо нинішні негаразди й труднощі і незалежна Україна стане такою квітучою державою, якою мріяли побачити її борці за незалежність багатьох поколінь наших попередників.

Життя склалося так, що упродовж 2001-2003 років мені випало працювати заступником голови Закарпатської обласної державної адміністрації, в 2003-2004 роках – президентом регіонального представництва Українського національного комітету Міжнародної торгової палати, з 2005 року – співголовою Асоціації «Європейська спілка транспортників України», з 2006 по 2011 рік – головою бюджетної комісії Закарпатської обласної ради V скликання. Безумовно, спектр моїх посадових обов'язків позитивно впливав на розширення спілкувань із громадським активом, як на Закарпатті, так і за межами нашого краю. Саме в ці роки Україну і світ сколихнули події на Майдані. Хвилі Помаранчевої революції змили застарілі стереотипи мислення. Проявлялися сили і здатність громадськості впливати на хід подій політичного, економічного і соціального розвитку як держави в цілому, так в її регіонах.

Громадська активність закарпатців та наших співвітчизників з інших областей України особливо ефективно проявились і раніше, під час катастрофічних повеней у 1998 і 2001 роках, які заподіяли Закарпаттю величезних матеріальних і моральних збитків. Звичайно, що з боку держави було зроблено все необхідне, аби допомогти населенню у відбудові

соціальної інфраструктури, зведенні нового житла. Але величезну допомогу отримали потерпілі саме від громадських організацій, яка надійшла з різних куточків України. Мені особисто довелося спілкуватися із багатьма активістами і в певній мірі скоординувати їхню гуманітарну допомогу, щоб вона була рівномірною для всіх потерпілих районів, адресною, ефективною.

Взагалі, подолання тих непростих випробувань, які довелося пережити українському народу від перших днів становлення молодого Української держави, переконливо довели, що подальший поступ, її успішна розбудова залежить від системного і конструктивного діалогу влади і громадськості, її най різноманітних громадських об'єднань, налаштованих особливостями своєї діяльності на економічне зміцнення, соціально-культурний, духовний розвиток України, утвердження принципів демократії в нашому житті. Тож об'єктивні обставини, час зумовили необхідність якимось чином об'єднати діючі інституції громадян щодо їхньої спільної участі у вирішенні глобальних як загальнодержавних, так і регіональних проблем.

Сьогодні, як на мій погляд, такою потужною і дієвою об'єднаною організацією в нашому краї, яка здатна спрямовувати вплив громадськості на владні структури у розв'язанні наболілих питань, а також у напрацюванні магістральних напрямків перспективного розвитку області є Громадська рада при Закарпатській обласній державній адміністрації. Тепер її очолює відомий підприємець, знаний і шанований активіст, ініціатор багатьох добрих справ Михайло Греньо.

Як кожне громадське формування, вона пройшла свій непростий шлях становлення, утвердження, випробування на стійкість, щоб не стати підручним знаряддям для керівництва облдержадміністрації і разом із тим не бути противником усього, що робиться владою або ж бездіяльним статистом, котрий констатує незадовільний стан, якийсь кричущий факт в тій чи іншій галузі, а сам нічого не робить, навіть не пропонує чогось путнього для виправлення становища.

Тож вважається за доцільне зробити невеликий екскурс у часи перших кроків Громадської ради, відтворити у пам'яті як вона створювалась, почала діяти і як удосконалювала свою роботу.

У лютому 2011 року в Ужгороді відбулись установчі збори представників інститутів громадянського суспільства, на яких було створено Громадську раду при Закарпатській обласній державній адміністрації. Порізному сприйнялась ця подія. Одні бачили в ній позитив, інші висловлювали побоювання, що влада таким чином контролюватиме і впливатиме на громадськість краю. І одне, і друге мало під собою певний ґрунт. Адже ще у 2004 році були прийняті і відповідний Указ Президента України та Постанова Кабінету Міністрів України, яким було затверджено Типове положення про громадські ради. Однак конкретного механізму їх формування не було. Тому на практиці все зводилось до того, що голова облдержадміністрації затверджував склад ради, сам же й очолював її. Тобто вся організація роботи дорадчо-консультативного органу залежала від волі керівника облдержадміністрації. Через рік Кабінетом Міністрів України було прийнято нову Постанову, якою громадські ради перетворені на громадські колегії при голові облдержадміністрації. Та зміст їхньої роботи від цього не змінився. Чергова спроба центральних органів виконавчої влади у цьому напрямку була зроблена у 2006 та 2009 роках. Проте і вони не знайшли належної підтримки громадськості. Таким чином, громадські ради продовжували діяти у відповідності з Типовим положенням від 2004 року.

З листопада 2010 року Кабінет Міністрів приймає Постанову №996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». Цим документом ставилося за мету створення таких громадських рад, через які можна було б забезпечити реальну участь громадян в управлінні державними справами, налагодженні громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади та ефективної взаємодії влади і громадськості з урахуванням її думки під час формування державної політики в цілому. Важливим було і те, що нове Положення про громадські ради передбачало не лише цілком новий підхід до їх формування – шляхом рейтингового голосування під час установчих зборів, але й відчутно розширювало повноваження громадських рад. У чому ж вони полягали? Як на мене, найголовніше – це право громадської ради подавати органу виконавчої влади обов'язкові для розгляду пропозиції з питань реалізації в області державної політики у різних сферах життя. Це ж стосується й права вносити пропозиції стосовно удосконалення роботи органу виконавчої влади,

проводити у відповідності до чинного законодавства громадську експертизу, експертизу проектів розпоряджень, здійснювати контроль за ходом реалізації загальнодержавних та регіональних програм, організовувати публічні заходи з актуальних питань, які хвилюють людей.

Ми розуміли, що будь-яка експертиза потребує насамперед кваліфікованих експертів, володіння певною методикою. Виходячи з цього, установчі збори Громадської ради прийняли рішення, згідно з яким до складу Громадської ради ввійшли представники 90 різних інститутів громадянського суспільства. За напрямками діяльності це: 14 об'єднань ветеранів праці та інвалідів, 16 благодійних фондів, 9 молодіжних організацій, 6 професійних спілок. Належним чином у тодішньому складі Громадської ради були представлені також асоціації та об'єднання підприємців, жіночі організації, обласні осередки національних творчих спілок України. За своїм якісним складом Громадська рада викликала довіру і повагу. Із загальної кількості її членів, 85 – люди з вищою освітою, в тому числі: 22 – фахівці-педагоги, 13 – юристи, 12 – економісти, 16 – інженерно-технічні працівники. Були представлені в ній належним чином лікарі, екологи, люди творчих професій. Науковий ступінь мали 8 членів ради, 9 – удостоєні почесних звань заслужених працівників різних галузей економіки, науки, освіти, культури України. Кожен четвертий член ради мав досвід керівника підприємницькою структурою. Переконали, що такий експертний потенціал є достатнім для того, щоб компетентно досліджувати, вивчати, аналізувати ті чи інші проблеми, вносити свої пропозиції керівництву області. Щодо методики, то на той час уже було чимало розробок, до речі, окремі із них напрацювали члени нашої Громадської ради.

Переді мною, як керівником цього новоутвореного громадського органу, постало завдання спрямувати його діяльність у ділове, конструктивне русло. Тож із самого початку були запроваджені інформаційні виступи відповідальних працівників апарату, начальників управлінь облдержадміністрації. З одного боку, це стало одним із шляхів інформування членів Громадської ради про реалізацію галузевих програм, ухвалених депутатами обласної ради, підготовки проектів нових розпоряджень. З іншого – сприяло оперативному врахуванню керівництвом облдержадміністрації думки громадськості. Зрештою, така практика була й однією з форм громадської експертизи стосовно фаховості того чи іншого

державного службовця. Важливим стало і те, що в складі Громадської ради були й такі представники громадянського суспільства, які на той час мали практичний досвід роботи в управлінських структурах різного рівня. Кожен шостий член Громадської ради мав досвід роботи в органах виконавчої влади, а кожен восьмий – обирався депутатом місцевих рад різних рівнів.

Надалі була реальна робота, тобто, слово підтверджувалось ділом. Звичайно, що контроль, перевірка завжди насторожують і не дуже прихильно сприймаються тими, кого перевіряють. Ми орієнтувалися на роботу конструктивну, без упередженості. Прагнули налагодити продуктивну співпрацю. Адже мета у всіх одна – працювати в ім'я України, на благо народу. Що ж, у робочому процесі бувають помилки, недогляди... Але ж завдання громадського активу – вчасно виявити їх і відповідно до ситуації реагувати, допомагати виправленню становища. Зрештою, в згаданій Постанові Кабміну конкретно йшлося про те, що посадові особи органу виконавчої влади не повинні перешкоджати проведенню громадської експертизи та втручатись у діяльність Громадської ради. Більше того, чітко розписано й механізм реагування облдержадміністрації після надходження запиту про проведення громадської експертизи.

Маючи значний досвід виробничої, підприємницької, громадської роботи, я насторожено сприймаю емоційні сплески, які вирують на різних громадських зібраннях. Вони мають здатність спричинити появу гучних гасел, котрі швидко згасають, а невдовзі забуваються. Тому народна мудрість: «Сім раз відмір, а один раз відріж» стала одним із принципів нашої роботи. Щоб діяти логічно, злагоджено, демократично на установчих зборах було створено робочу групу, яка отримала доручення дуже зважено і прискіпливо доопрацювати Положення та Регламент Громадської ради. З кожним членом ради відбулась консультація на предмет бажання участі в роботі тієї чи іншої із десяти комісій, узагальнено індивідуальні пропозиції, які б можна внести в план роботи. Все це ми намагалися робити відкрито, прозоро, гласно, інформуючи закарпатців через свій власний сайт.

Такий стиль роботи позитивно сприйняла й оцінила громадськість краю. Підтвердженням цього стало те, що невдовзі після установчих зборів, кілька знаних в області організацій, які з певних власних міркувань утрималися від участі в установчих зборах Громадської ради, подали відповідні документи для вступу до неї. Ми щиро пішли їм назустріч. Але

позаяк питання вступу вирішуються згідно з Положенням виключно на загальних звітних зборах, які проводяться раз у два роки, їм було запропоновано делегувати свого постійного представника з правом дорадчого голосу. Роботи завжди вистачить для кожного небайдужого щодо проблем формування громадянського суспільства. Так, спільно, одверто, критично, самокритично ми робили перші кроки у налагодженні системного і конструктивного діалогу влади й громадськості.

Судячи з діяльності теперішнього складу Громадської ради при облдержадміністрації, відповідних громадських структур при райдержадміністраціях, виконкомах міських рад, вони були, в цілому, правильними. Але від того, як зробиш перші кроки, такою буде і подальша хода на непростій життєвій дорозі.

Діалог владних структур і громадські ради

Чотири роки (а це – два скликання) я очолював Громадську раду при Закарпатській облдержадміністрації. За цей час набуто певного досвіду у взаєминах влади з громадськістю на шляху розвитку громадянського суспільства. Для себе особисто в цій співпраці я передусім ставив завдання позбутись формальностей у діалозі між органами виконавчої влади та інститутами громадянського суспільства, вишукати такі формати об'єднання зусиль, які у максимально короткий термін дали б можливість викристалізувати напрями продуктивної співпраці. Адже всі, що серйозно ставляться до роботи, прагнуть досягти найкращих результатів. Для цього задіюються усі можливі чинники. У нашій ситуації, коли до участі в спільній праці залучені односторонні та надійні партнери, найголовнішим чинником у їхній діяльності вважаю взаємо довірливі відносини, зрозумілі, послідовні та конструктивні дії. А ще слід додати – державницький підхід до справ громади. Хочу сказати, що в Громадській раді при облдержадміністрації у кожній каденції, незважаючи на логічні зміни в її складі, викристалізувалась досить потужна команда високоосвічених інтелектуалів з великим професійним досвідом в системі державного та господарського управління, з багажем успішної громадської роботи. Саме завдяки взаємному порозумінню і взаємоповазі нам вдалося запуснути механізм об'єднаних зусиль на горизонтальному та вертикальному рівнях всіх інститутів громадянського суспільства на території області та відпрацювати напрямки злагодженої взаємодії підходів у співпраці з усіма гілками влади на всіх рівнях. Це безперервний процес. Приємно, що і в теперішньому складі Громадської ради він продовжується з таким же ентузіазмом і самовіддачею, як і колись, на початку її створення. Сьогодні ж, коли кожна територіальна громада переживає період тяжких економічних і соціальних труднощів, зумовлених воєнними діями в Донецькій та Луганській областях, проявами диверсій, тероризму, одвертого ігнорування інтересів держави і територіальних громад, цей процес набуває ще більшого значення. Тепер громадським радам при облдержадміністрації і на місцях вбачаю за доцільне використати всі можливості та резерви в напрямку створення пріоритетних сфер розвитку економіки регіону, середнього і малого

підприємництва, раціонального використання природних ресурсів для забезпечення потреб населення в усіх сферах його життя.

З цією метою ми активно використовували традиційні форми спілкування представників громадськості і влади – «круглі столи», семінари, виїзні зустрічі з цільовими аудиторіями громад з резонансних питань. У першій каденції Громадської ради ми започаткували, а в другій поглибили нововведення – співпрацю на основі двосторонніх угод між профільними комісіями Громадської ради та галузевими управліннями, підрозділами облдержадміністрації. Така форма взаємодії реально зближує, дає можливість посиленого професійного підходу та організаційної спроможності у вирішенні конкретних питань. Разом із цим, запроваджено розширене залучення учасників громадськості і представників влади до реалізації завдань, які на сьогодні для району (міста) є пріоритетними. Такий підхід зумовлений тим, що на Закарпатті в силу історичних та геополітичних умов відсутні великі індустріальні підприємства і середнє та мале підприємництво відіграє провідну роль у розв'язанні проблеми зайнятості населення, виступаючи ефективним інструментом у створенні нових робочих місць і головною бюджетоутворюючою складовою в бюджетах усіх територіальних громад області. Президією Громадської ради було запропоновано відпрацювання в Закарпатті пілотної моделі співпраці Громадської ради при Закарпатській облдержадміністрації, регіонального представництва Українського союзу промисловців і підприємців, регіонального представництва Міжнародної торгової палати, представників ряду знаних на Україні громадських об'єднань, регіональної влади на рівні області, міст, районів та представників урядових структур, дотичних до питань розвитку малого та середнього бізнесу. Ця ініціатива знайшла підтримку в Уряді. За дорученням Прем'єр-Міністра України №18827/18/1-13 від 30.08.2013 р. до реалізації проекту було залучено Державну службу України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва, для оперативності вирішення проблемних питань в сфері підприємництва, ряд інших урядових структур. Першим кроком в цьому починанні стало підписання учасниками спільного засідання в Ужгороді 18 вересня 2013 року Меморандуму про співпрацю у реалізації пілотного проекту «Мале підприємництво – ресурс зростання добробуту громад Закарпаття». Роль головного комунікатора – зв'язкового у цій справі належала Торгово-промисловій палаті України з її розгалуженою державною мережею, яка володіє практичним досвідом

партнерської співпраці з підприємницькими структурами, в тому числі на міжнародному ринку.

Унікальний ресурс для розвитку громад і держави

Громадська рада II скликання при Закарпатській облдержадміністрації, врахувавши досвід своїх попередніх колег, серйозну увагу приділяла залученню здібної молоді до активної участі в державницькому процесі. Її учасники звернулись до народних депутатів України від Закарпатської області щодо підтримки цієї ініціативи таким чином, аби зав'язалось ділове спілкування молодих закарпатців із депутатами усіх рівнів: від парламенту до сільської ради. Активно залучати їх до підготовки інформаційних довідок, звернень з тих чи інших питань. Вважаю, що в даному випадку спрацьовує давній армійський принцип – «Роби як я, роби краще від мене». Справді, сьогоднішній студент, молодий робітник, підприємець уже в наступних виборах може претендувати на обрання до місцевих рад, а може й вище... Можливо перед ним відкриється перспектива у підприємстві, у владних структурах. У всякому разі він вже буде обізнаний з основами громадської і управлінської роботи, які безперечно знадобляться у практичній діяльності.

Професорсько-викладацький колектив Інституту економіки і міжнародних відносин Ужгородського національного університету підтримав нашу Громадську раду щодо створення Експертного центру наукового супроводу економічних реформ в Закарпатській області. Таким чином, використано ще одну форму співпраці з молоддю з метою її залучення до застосування впливу інституту громадськості на впровадження системних економічних реформ, спрямованих на забезпечення сталого економічного розвитку регіону, як передумови зростання добробуту громад області.

Які ж результати такої співпраці з молоддю? По-перше, як уже йшлося, люди набули певного досвіду. По-друге, у Громадських радах при облдержадміністрації, райдержадміністраціях, міськвиконкомах активно працюють наші вчорашні активісти. Причому – фахово, з патріотичним піднесенням. А ще вони – добрий приклад для своїх ровесників, котрі також прагнуть якомога повніше утвердитись в суспільстві. Отже, Громадська рада при Закарпатській облдержадміністрації своєю діяльністю підтвердила, що активні люди – це унікальний ресурс для розвитку як громад, так і держави. У

свою чергу, держава і громада повинні якнайповніше задіяти цей ресурс до активної роботи на благо суспільства. Громадська рада, як бачимо, добрий і надійний посередник та наставник у цій благородній справі.

Спостерігаючи за суспільно-політичним життям у нашій області, інших регіонах України, бачимо тенденцію до зростання громадської активності населення. Причому різних вікових груп, соціальних прошарків, професій тощо. Трудитися на благо суспільства дедалі стає все престижніше. Причому, стихійна громадська активність відходить, хоч і поволі, але на другий план. Люди переконалися, що емоційним спалахом протесту, обурення, категоричного, безальтернативного заперечення, словесною демагогією практичного нічого не домогтися. Буваючи у країнах Європейського Союзу, бачимо наскільки організованою і послідовною, а звідси і результативною силою виступає там громадська активність населення. Особливо переконливим у цьому може бути приклад Німеччини. Кожен третій житель цієї країни у вільний час трудиться на благо суспільства. В середньому від 14 до 21 години в місяць громадяни займаються громадською роботою в таких сферах, як спорт, в організації дозвілля, робота з дітьми і молоддю, церква, охорона здоров'я і соціальна сфера, культура й освіта. За останні роки громадська активність в Німеччині зросла, при цьому вона все більше зміщується від крупних формувань, спілок, товариств в сторону невеликих, самоорганізованих груп і різних проектів. Особливо значиму роль відіграють громадські організації, які виступають, своєрідним посередником між державою і ринком, адже вони набувають дедалі всебільшого економічного значення. За даними статистики, громадська активність жителів Німеччини оцінюється в більше як 4,6 млрд. робочих годин в рік. Вартість створеного в рамках громадської роботи народногосподарського статку – 35 млрд. євро або майже два відсотки національного доходу Німеччини. Це закономірно, адже громадянське суспільство в Німеччині має надійну підтримку й опору народу і влади. Цьому сприяли здійснені в 2007 році законодавчі реформи, якими громадсько-корисна діяльність регулюється і захищається на законодавчому рівні. До прикладу, понад 16000 правомочних фондів у сфері цивільного права сьогодні управляють майном, яке оцінюється в 100 млрд. євро. У 2008 році вони (ці фонди) виділили в цілому майже 15 млрд. євро на соціальні потреби, освіту, науку, культуру. Великої популярності набувають громадські фонди, засновані спільно громадянами і підприємствами різних форм власності.

Не менш активно й послідовно розвивається діяльність громадських неурядових організацій у сусідній Польщі. За моїми даними наприкінці 2006 р. в реєстрі національної економіки цієї країни “REGON” було зареєстровано 55016 громадських об’єднань і 8212 фондів. Отже, як бачимо, тут все офіційно, прозоро.

Цікавим є і те, що в Польщі ведеться і такий облік – скільки громадських організацій та об’єднань припадає на 10000 жителів.

Наприклад, в Мазовецькому воєводстві їх 19. У Поморському – 18. Любуському – 17, Вармінсько-Мазурському – 16. Дещо менше – по 13 таких громадських формувань у Сілезькому, Куявсько-Поморському. Люблінському воєводствах.

На підставі даних «REGONy» бачимо, що 69 відсотків громадських організацій і об’єднань зареєстровано в містах. У селах Польщі населення дещо пасивніше у цьому напрямку. Це пояснюється особливістю аграрного комплексу країни.

Логічно виникає запитання – який період діяльності таких формувань? Адже досягнувши мети, з якою вони створювались, їх подальше існування вичерпується. Близько однієї третини діють не більше 4-хроків. Хоча одна третя частина успішно працюють понад 10 і більше років. Хочу сказати, що з припиненням діяльності тієї чи іншої громадської організації, її активісти не залишаються, як мовиться, «без роботи». Життя підказую інші важливі для суспільства проблеми, до вирішення яких знадобиться уже набутий досвід. Таким чином, за громадський рух у Польщі, громадська активність її населення – процес безперервний. Турбота людей про стан справ у економіці, соціально-культурній сфері перебуває у площині логіки і конкретних дій. На це варто зважити, адже часто у нас стикаємось із галасливою, агресивною демагогією – і це не так, і те не так... А як? А ти готовий підставити своє плече, внести особисто свою частку аби було краще.

Цікаві, як на мій погляд, напрямки діяльності неурядових громадських організацій Польщі. Переважна більшість із них прилучилась до сфери спорту, туризму, дозвілля і відпочинку (39,2%). Не обходиться без їх уваги і розвиток культури і мистецтва (10,3%), а також соціальних послуг та соціальної допомоги (9,9%), розвиток системи охорони здоров’я (8%). Решта охоплюють економічні, промислово-транспортні галузі.

Майже тридцять відсотків із них свою діяльність декларують, як загальнопольську. Решта зосереджується на роботі безпосередньо у своїх гмінах, повітах. Але і вони не замикаються в собі, спілкуються, взаємодіють, переймають досвід кращих шляхом об'єднання в федерації або спілки. Окремі навіть входять у міжнародні об'єднання та мережі.

Але ж сектор громадських організацій об'єднань, це перш за все – люди. Причому, багато десятків тисяч громадян. Щоб налагодити безперервну ділову активність громадської сфери, потрібні відповідні фахівці, добре обізнані з особливостями тієї чи іншої галузі, фінансовим законодавством, різними законодавчими документами, актами тощо. Зрештою уміли й могли працювати, спілкуватись, слухати й розуміти людей.

За офіційними даними у секторі неурядових організацій у Польщі працевлаштовано близько 120 000 чоловік.

Виникає запитання – звідки беруться кошти, щоб фінансувати зарплати цих людей і реалізовувати намічені проекти?

Як мені розповіли, джерела доходів, якими, до прикладу, в 2005 році користувалася найбільша частина організацій: це членські внески (59,5%), кошти місцевого самоврядування (43,3%), урядові кошти (19,3%), пожертвування фізичних осіб (34,5%). У загальному, найбільша частина коштів, що надходить в неурядовий сектор – із внутрішніх (загальнопольських) публічних джерел (муніципальних та урядових) майже 35%. Останніми роками спостерігається тенденція зростання суми коштів, які надходять із центральної адміністрації при одночасному зменшенні коштів, одержуваних з адміністрації місцевого самоврядування.

У 2003 році у Польщі набув чинності закон, яким громадсько-корисна справа і волонтерство набуло офіційного статусу. Це дало можливість громадським організаціям при необхідності вести платну неприбуткову діяльність. Однак, переважна більшість із них не володіє істотним майном чи ресурсами, які б дозволили отримувати якісь доходи. Тому вони активно звертаються із відповідними заявками до структурних фондів Європейського Союзу. Однак, це дається непросто. Однією із суттєвих перешкод для отримання грантів є відсутність власного вкладу, що унеможлиблює надання фінансової гарантії. Інші проблеми, що перешкоджають отриманню і використанню коштів ЄС, пов'язані із слабкістю самих організацій –

недостатній досвід або потенціал організацій, а також проблеми, що впливають із складних процедур подачі заявки.

Громадські організації – це своєрідні гвинтики у великому і складному механізмі суспільства. Отже, без взаємодії з іншими формуваннями державними, структурами приватного бізнесу, найрізноманітнішими об'єднаннями громадян, широким колом громадськості вони існувати і ефективно діяти не можуть. На прикладі Польщі, переконливо бачимо, як це відбувається насправді.

Найактивніше громадські організації цієї країни (близько 85%) підтримують ділові контакти з представниками місцевого співтовариства, в якому вони існують. Серед їх партнерів особливе місце займають органи місцевого самоврядування на рівні гміни або повіту (63%). З ними вони спілкують постійно. Решта – таку співпрацю має епізодично.

Майже половина громадських організацій підтримує тісні взаємозв'язки із засобами масової інформації.

Та не все тут є райдужним і досконалим. Складну фінансову ситуацію, труднощі у вишукуванні коштів вони постійно відчують у повсякденній роботі. Не менш складною є і «кадрова проблема». Не так вже і багато людей, які згодні до безкорисливої праці на благо суспільства. А ще – кожна третя організація переживає особливо складне випробування – «професійне вигорання», емоційне виснаження лідера. Але, на щастя, одній зміні приходить інша. У молодіжному середовищі нових генерацій завжди знаходяться особистості, готові на громадських засадах попрацювати в ім'я подальшого розвитку і розквіту рідної країни. Оце, мабуть, один з найправдивіших, негласливих проявів патріотизму. Тішить те, що і в нашій області таких людей чимало. Це вселяє впевненість і віру, що теперішні труднощі ми обов'язково переживемо і подолаємо.

Згадуючи і аналізуючи побачене в цьому плані у різних країнах, для мене особисто, дуже привабливий історичний досвід громадських організацій Сполучених Штатів Америки. Там вони з'явилися ще до того, як з'явився уряд цієї країни. Приїхавши на американський континент, переселенці змушені були зайнятись самоорганізацією і створювати неурядові організації задовго до того, як Сполучені Штати отримали незалежність. Інакше б вони просто не вижили. Неспроста відмічено, що як

тільки у США декілька людей приходять до якоїсь ідеї, яку вони хочуть реалізувати, вони починають шукати один одного, і коли їм це вдається, налагоджують між собою контакти. Вони об'єднуються. З цього моменту вони вже не одинаки, а реальна сила, слово якої буде почуте, а діяльність приверне увагу.

На сьогодні в США існує близько півтора мільйона (!) громадських організацій. Це незалежні добровільні союзи людей. Вони допомагають утвердити індивідуальну свободу, підтримуючи при цьому стабільний громадський порядок. Їх лідери взаємодіють один з одним, ведуть переговори, виявляють розбіжності і шляхи можливої співпраці. Зрештою, у них спільна мета – переконати суспільство і уряд у своїй правоті і все це без будь-якого контролю чи втручання з боку держави. Так повинно бути в громадянському суспільстві. Такі форми і методики, а не огульне критиканство чи створення один одному штучних перешкод мали б запровадити у своїй практичній діяльності і наші громадські формування.

Варто, як на мене, зважити досвід американців і щодо розмежування політичної і неполітичної діяльності. Так, до прикладу, ціле розмаїття різних видів громадських організацій – благодійних, соціального забезпечення, профспілкових, союзів підприємців, політиків, тощо. І тільки некомерційні організації, що направляють свої ресурси на благодійні, релігійні або просвітницькі цілі, мають право вимагати звільнення від оподаткування. Це, до речі, визначено ст. 501 (c) (3) Податкового Кодексу США. Ці організації можуть займатися широким колом питань щодо захисту інтересів, однак вони обмежені в лобюванні і їм заборонено займатися будь-якою політичною діяльністю незалежно від особистості кандидата на державну посаду чи проти нього.

Мене глибоко цікавило і таке важливе для нашого громадського руху питання як фінансування громадських організацій у США. Адже бюджети їх можуть вимірюватися тисячами, а іноді й мільйонами доларів, залежно від їх кількісної величини і сфери діяльності. Більшості із них, як я дізнався, фінансування надходить з таких джерел: приватні пожертвування, членські внески, продаж товарів та надання послуг, гранти міжнародних установ або органів влади.

Не менш цікаве і таке питання – можливість діяльності в США іноземних організацій і отримання ними фінансування із-за кордону. Скажу, що така можливість там є, причому, досить широка. Іноземні організації громадянського суспільства, що працюють у США, представлені починаючи від німецького інституту Гете, який сприяє вивченню за кордоном німецької мови та історії Німеччини і до мережі інститутів Конфуція, які надають інформацію про освіту, культуру, економіку, суспільне життя Китаю.

Їх створення і діяльність полегшує те, що фізичній особі не обов'язково бути громадянином США для реєстрації у цій країні громадської організації. Звичайно, що в різних штатах для цього різні умови і вимоги, але ніякого державного дозволу не потрібно. У організацій, що фінансуються з-за кордону немає якихось обмежень щодо їх діяльності. Вони можуть проводити різноманітні зустрічі, масові заходи, виступати в засобах масової інформації. Вони практично не зобов'язані звітувати і про свої структуру, організаційну роботу, використання коштів перед органами влади. Але зобов'язані суворо дотримуватись податкового законодавства – сплачувати податки.

Безперечно, тут є чимало й інших особливостей, але їх роз'яснення, це вже, як кажуть, зовсім інша тема.

Для нас важливо на теперішньому рівні знати основні аспекти діяльності громадських організацій у близькому й далекому зарубіжжі, з тим, щоб виділити прийнятне і ефективне з їх досвіду у нас. Адже колесо історії невпинно рухається вперед. І чим далі, тим переконливішим стає те, що майбутнє – за громадянським суспільством.

Звичайно, що про такий рівень громадської активності і результативної роботи нам поки що тільки мріяти. Але це є той рівень, до якого ми повинні прагнути.

Життя переконливо доводить, що громадська активність, суспільна праця – це не данина моді, не якась вибагливе захоплення. Це важлива сфера життя суспільства, яка вимагає від людей, які прагнуть долучитися до неї, перш за все глибокого усвідомлення свого громадського обов'язку, словом і ділом турбуватися про поліпшення умов життя населення, розвиток економіки, соціального захисту, можливостей для всебічного розвитку кожного громадянина нашої держави.

Тепер, коли ми стоїмо на порозі децентралізації, коли керівництво держави надає особливо важливого значення процесам реформування практично в усіх сферах політичного, економічного, соціального життя, владні структури і громадський актив, повинні вести конструктивний діалог, який спонукає до конкретної, потрібної для всього народу, праці.

У пошуку нових форм роботи

Хотів би сказати, свою діяльність ми не обмежували суто регіональною проблематикою. Спілкуючись із колегами з Угорщини, Словаччини, Польщі, Румунії, ми мали можливість співставляти стан справ у них і у нас, як там діють громадські організації, чому взаємно можна повчитися, що запозичити для поліпшення роботи. Зрештою, ми дійшли висновку, що одне з ключових питань, яке з перших днів прийняття демократичного курсу розвитку країн східної Європи, державами колишнього Радянського Союзу залишається на порядку денному, полягає в удосконаленні співпраці влади та громадськості. Особливо актуальне воно на шляху демократизації України. Народ прагне забезпечення прозорості державної політики та доступності інформації про роботу органів влади. Адже ми є свідками того, як прояви корупції, на жаль, у всіх ешелонах влади становлять загрозу для соціально-економічного розвитку суспільства. Такий стан справ спостерігається не лише в нашій державі. Неспроста ж Україна ще у вересні 2011 року приєдналась до багатосторонньої ініціативи, започаткованої президентами США та Бразилії, «Партнерство «Відкритий уряд». По-діловому включилися в цей процес 60 неурядових організацій, створивши «Громадське партнерство на підтримку впровадження в Україні ініціативи «Партнерство Відкритий Уряд».

Такий крок був зумовлений і недостатнім рівнем впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в державне управління з метою наближення його до потреб громадян.

Для нашої Громадської ради при облдержадміністрації, міжнародна ініціатива «Партнерство «Відкритий Уряд» була цікава своєю спрямованістю на підвищення рівня відкритості та прозорості діяльності державних органів, підтримку залучення інститутів громадянського суспільства до формування державної політики, впровадження високих стандартів професійної чесності в державному управлінні. Тим більше, що одне з ключових аспектів зазначеної ініціативи для України полягає в посиленні партнерської взаємодії органів виконавчої влади та інститутів громадянського суспільства, забезпечення доступу до публічної інформації; запобіганні та протидії корупції,

забезпеченні належного врядування шляхом підвищення якості надання адміністративних послуг та впровадження електронного врядування. Ми вносили свої пропозиції до розробки Національного плану дій з впровадження в Україні цієї ініціативи. Потрібні для цього інформаційно-довідковий матеріал, консультації ми отримували через обласну універсальну наукову бібліотеку ім. Ф.Потушняка в рамках Програми «Бібліюліст». Скажу одверто, Громадській раді I і II скликання було непросто. Доводилось по крупинці збирати матеріал у низинних прошарках населення, спілкуватися з людьми, вивчати їхні проблеми, запити, а потім, узагальнивши все це, колегіально приймати рішення, входити з пропозиціями до голови облдержадміністрації, а по деяких питаннях, що стосувалися транскордонного співробітництва – до відповідних міжнародних правових і господарських структур.

Можу з усією відповідальністю сказати, що за перше і друге скликання Громадська рада при голові облдержадміністрації зайняла свою, визначену реаліями часу, нішу у житті краю.

Скажу щиро: нам вдалося ініціативних, діючих, далекоглядних людей об'єднати в сконсолідований колектив, який підтримував мою найбільшу професійну мрію – прискорити реалізацію давно визрілого проекту – створення у Чопі Міжнародного логістичного центру. Адже це дозволило б якість вітчизняного транспортно-логістичного сервісу максимально наблизити до світових стандартів. Тим більше, що у нас є для цього і високопрофесійні кадри, і потенційні ресурсні можливості. Створення Міжнародного логістичного центру у Чопі – вигідна справа в інтересах не лише регіону, але й держави загалом, оскільки може не лише піднести імідж України, сприяти прискоренню інтегрування її транспортно-дорожнього комплексу в європейську та світову транспортні системи, але й стало б джерелом для збільшення доходів до державної скарбниці, а значить і до бюджету області.

Ми наполегливо ініціювали відповідні звернення до вищих урядових інстанцій. Отримавши чергові відписки, завзято продовжували розпочату справу. Це, зрештою, давало свої результати. Далеко не такі і не в таких обсягах, як ми прагнули, але вони були. Тому з упевненістю можу сказати, що в багатьох позитивних зрушеннях, які мають місце в системі транспортних перевезень Закарпаття є вагома частина праці громадськості краю. Адже саме життя у наш час наголошує на істинності значення самого поняття

«логістика», яке прийшло до нас із Стародавньої Греції, і в перекладі на українську мову означає: «мислення, розрахунок, доцільність». А для нас – це збереження транзиту та примноження кількості послуг вантажовідправникам, вантажоотримувачам, експедиторсько-торговельним компаніям.

Саме доцільність подальшого розвитку нашої економіки, транспортної галузі у контексті загальноєвропейському, полягає в створенні належних умов для повноцінного багатогранного життя наших краян. Тож ми не маємо права забувати і про виховання молодого покоління в дусі патріотизму, любові й поваги до героїчної історії України, піднесення духовності, розвиток культури і спорту. Адже для того ми й працюємо, щоб молода зміна була всебічно гармонійно розвинутою. Бо не хлібом єдиним живе людина в цивілізованому демократичному суспільстві.

Тож ми не тільки ініціювали, але й водночас самі працювали над реалізацією низки програм, які стосуються вищезгаданих аспектів суспільного життя. Про окремі з них хотілося б розповісти детальніше.

«Закарпаття – земля паломників»

Наш край – чи не наймальовничіший куточок України – вабить не лише чарами неповторної природи, легендарними середньовічними замками, колоритною людністю, але й закоренілою в глибині віків духовністю. Історики підтверджують, що християнство на Закарпатті прийняте до хрещення України-Русі, а ранні монастирі існували тут задовго до приходу угорців. Вони відіграли надзвичайно важливу роль у духовному житті багатьох поколінь, водночас були джерелом і скарбницею культурних, літературних, книжних надбань. Згадаймо хоча б історію Грушівського монастиря, звідки бере витoki вітчизняне книгодрукування. Мукачівський монастир на весь світ уславився унікальною книгозбірнею, в якій і тепер науковці знаходять все нові і нові перлини. Саме архімандрит Мукачівського монастиря Василь Пронін вернув на світ божий Королівське Євангеліє 1401 року – найдавнішу закарпатську книгу, практично не відому не те, що загалом, а й навіть фахівцям. Вчені одностайно вважають її визначною пам'яткою писемності і духовної культури Європи XV століття. По-своєму унікальним і значимими є й історії Угольського, Краснобрідського та багатьох інших монастирів, коріння яких сягає глибин багатьох віків.

Зрештою історія кожного давнього монастиря Закарпаття – справжня перлина, яка приваблювала і приваблюватиме і численних туристів із інших областей України, близького і далекого зарубіжжя.

Мене особисто глибоко вразив і надовго привернув увагу один з епізодів Домбоківського монастиря, що на Мукачівщині. Влітку 1944 року, незважаючи на жахливий терор з боку нацистів, завдяки винятковій мужності і християнським чеснотам його ігумена отця Івана Карбованця, там знайшли спасіння і притулок 186 дітей, вивезених німцями з дитячих закладів Гродненської області Білорусії. Воєнне лихоліття закинуло дітлахів на околиці Ужгорода. Про що б не йшлося – розміщення змучених дітей у монастирі, сільських родин, організацію їх харчування, побуту, аж до передачі їх радянському військовому командуванню наприкінці жовтня 1944 року – свідчить про послідовність і непохитність у дотриманні християнських

заповідей і духовниками, і простими селянами. Звідси мабуть і виток тієї готовності допомогти ближньому, яку проявляють закарпатці й тепер, всіляко підтримуючи біженців із Донецької та Луганської областей, де палає жахливе полум'я бойових дій.

Таке розуміння історичного і духовного значення монастирів наштовхнуло на ідею започаткування проекту «Закарпаття – земля паломників». Першою ластівкою в його реалізації стала книжка «Домбоківський монастир», відкривши серію майбутніх аналогічних видань «Монастирі Закарпаття – обереги духовності краю». Це один із чинників, покликаних сприяти реалізації інших складових нашого багатопланового проекту.

До речі, книжка побудована таким чином, щоб читачі змогли отримати досить широку інформацію про роль давніх монастирів Закарпаття у розвитку духовності, писемності, культури краю. Автор – Іван Мільчевич – глибокий знавець історії Срібної Землі, простежуючи життєвий і пастирський шлях ігумена Домбоківського монастиря, подав детальну розповідь про унікальний, справді героїчний вчинок передусім монахів цієї обители і жителів села Червеньово у врятуванні дітей-в'язнів, а також про його страдницьку долю у часи огульної атеїстичної війни радянської держави проти релігії і духовенства.

Багато повчального й цікавого можна почерпнути із книги й шанувальникам іконопису, прочитавши розповідь про ікону Божої Матері «Скоропослушниці», яка була написана на святій Афонській горі.

Багатий інформаційний та фотоілюстративний матеріал безперечно стануть у пригоді мистецтвознавцям, релігієзнавцям, краєзнавцям, взагалі всім, кому цікава і близька історія й доля нашого Закарпаття. Хотілося б, аби наш почин підтримали громади районів, міст, селищ і сіл. Щоб за цією першою ластівкою появились нові книги про духовні центри нашого краю.

В здоровому тілі – здоровий дух

Приїхавши на Закарпаття, я був у захопленні, наскільки важливим для його жителів є спорт. Передусім, звичайно, футбол. Для підтримки його розвитку громадськість і місцева влада більш-менш знайшли спільну мову. Але ж молодь краю захоплюється й іншими видами спорту, не настільки масовими, як футбол. Волейбол не менш важливий і привабливий. До них, зазвичай, не доходять руки, щоб допомогти, підтримати. Так виникла ідея ініціювати на Закарпатті такого популярного серед сучасної молоді виду спорту як дзюдо. Справа успішно зрушила

з місця. На сьогодні маємо дієву обласну федерацію дзюдо, свої регіональні, уже традиційні чемпіонати. Є в нас і свої переможці на всеукраїнських та міжнародних турнірах.

Звичайно, що без підтримки з боку активістів, представників громадськості позитивних результатів не було б. Але є в нас люди у характері яких багато спільного – діловитість, вміння бачити перспективи, належним чином організовувати не лише власну справу, але й готовність долучитися до розв'язання проблем, які здавалося б, далекі від їхніх професійних інтересів. Зате їм близькі інтереси громади, її прагнення до повноцінного життя.

До речі, ми першими на Україні підготували і випустили в світ унікальну книжку «Закарпатська богатирська естафета» про розвиток дзюдо на Закарпатті. Завдяки цьому наш край постав перед широким загалом в іще привабливішій іпостасі.

Та особливо ж близький моєму серцю проект, котрий деякими моїми колегами сприйнявся з певним здивуванням. Йдеться про «Козацькі сліди на Закарпатті». Його започаткування зумовлено поглибленою зацікавленістю молоді краю до славної історії нашого народу, закономірним прагненням не тільки пізнати традиції, але й самим долучитися до їх збереження і примноження. Адже звитяга козацької минувшини піднімає дух сьогоднішній, слугує символом, засобом наближення громадської думки до

ідеї національного самоусвідомлення. Українське козацтво завжди виступало оплотом незалежності, носієм честі й гідності нації.

Мені, нащадку козацького роду, це – близьке і рідне. Упродовж короткого часу вдалося об'єднати під прапором Всеукраїнської громадської організації «Українське Реєстрове Козацтво» людей, здавалося б, абсолютно різних. Перекоаний сам і прагну перекоати у цьому інших: відродження слави й престижу Українського Реєстрового Козацтва залежить від кожного його члена. Серед старшини обласного козацького осередку – наукові працівники, колишні кадрові військові, правоохоронці, керівники підприємств та організацій. Вони сьогодні не лише сповідують ідеологію українського козацтва, але й реально працюють на її утвердження в цьому, на перший погляд, «некозацькому регіоні». До прикладу, декан юридичного факультету Закарпатського державного університету, генерал-майор козацтва Петро Трачук призначений обласним отаманом, одним з пріоритетів вважає утвердження ідей козацтва у студентському середовищі. Колишні кадрові військові – генерал-майор козацтва Віктор Голін та полковник козацтва Станіслав Матвієнко серйозно переймаються відповідно проблемами зміцнення зв'язків із зарубіжними ветеранськими організаціями та ознайомлення з історією козацтва призовної молоді й військовослужбовців строкової служби. Генерал-лейтенант козацтва, начальник штабу обласного козацького осередку Володимир Подгорецький та заступник отамана міського козацького товариства Леонід Магдюк – у минулому офіцер міліції та державний службовець, дбають про переведення у практичну площину роботи з шкільною молоддю. Ряд важливих заходів обласного козацького осередку проходять за активної участі підприємців, духівників обласного козацького осередку – настоятеля Покровської церкви в Ужгороді о.Миколи Кабація та священника Домбоківського монастиря о. Віктора Мальованика. Завдяки цим та іншим ентузіастам, ідеї козацької минувшини стають близькими не лише тим, хто уже пов'язаний з реєстровим козацтвом, але й багатьом закарпатцям для яких козацтво все більше виступає уособленням національного характеру, сили і мужності нашої нації, її демократичного й вільного існування.

Важливим джерелом поширення цих ідей на теренах краю є газета «Україна козацька», яка сьогодні за нашого сприяння безкоштовно надходить

загальноосвітнім школам, сільським і селищним бібліотекам, органам виконавчої влади.

Переконаний, що дух патріотизму, вірності славним традиціям українського народу – це те духовне ядро, яке об'єднує кожну громадську організацію. Адже наша громадська праця, наші устремління мають чітку спрямованість внести свою частку у зміцнення і розбудову незалежної Української держави.

У форматі прозорості й гласності, або щоб не наступити на старі граблі

Громадська рада при Закарпатській облдержадміністрації – це своєрідна асамблея обласних громадських організацій найрізноманітніших за профілем своєї діяльності, формами, стилем роботи, професійною діяльністю їх членів. Закономірно, що вони прагнуть знати не тільки через засоби масової інформації про роботу Громадської ради, участі в ній своїх представників, але і мати на руках ті матеріали, які ухвалює рада. Отже тут спрацьовує принцип прозорості й гласності.

Активістам громадських рад районних і міських рівнів так чи інакше доводиться орієнтуватись (а не копіювати!) на магістральну лінію своїх колег на обласному рівні, ділитися з ними своїми думками, в якійсь мірі давати оцінку їх роботі, вивчати досвід, а те, що на їх погляд краще, ефективне, прогресивне – запроваджувати в себе. Це питання було порушене й обговорене на засіданні президії Громадської ради при Закарпатській облдержадміністрації і всі зійшлися на думці про доцільність випуску відповідного Інформаційного Бюлетеня, який би відповідав зазначеним функціям. Разом із тим, він міг би стати інформаційно-методичним джерелом для наступних генерацій громадських активістів, які, віриться, гідно продовжать розпочату нами справу і матимуть конкретне достовірне підтвердження як і з чого все це розпочиналося і, враховуючи наш позитивний досвід, шукати, ініціювати і запроваджувати в життя нові форми і методи роботи, яких вимагатимуть нові реалії суспільного життя.

Щодо випуску таких видань ми були в числі перших по Україні. Протягом двох каденцій вдалося підготувати і видати п'ять Бюлетенів. Перший номер вийшов окремою книжкою, другий-третій, четвертий-п'ятий – вийшли в світ у спарених випусках. Це зумовлено необхідністю економного й раціонального використання коштів у зв'язку із стрімким зростанням цін на папір і поліграфічні послуги.

Зважаючи на те, далеко не всі читачі мали змогу ознайомитись із матеріалами, вміщеними у цих виданнях, та і діяльність Громадської ради при облдержадміністрації I і II скликання вже стала частиною новітньої історії краю, мабуть доцільно оглядово пройтися по їх сторінках.

Бюлетень №1 відкривається розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 21 лютого 2011 року, яким затверджено склад Громадської ради при Закарпатській облдержадміністрації і подається список 88 її членів, які представляють весь спектр громадськи активного населення Закарпаття. Це число переконливо свідчить наскільки зросла активність наших краян в стремлінні бути учасником, а не пасивним свідком процесів, які відбуваються в суспільстві. Пройдуть роки, десятиліття і цей документ буде достовірним джерелом для майбутніх істориків та й громадських діячів, коли виникне необхідність дізнатися хто, власне, працював над створенням основ і утвердженням громадянського суспільства.

Наочно подана в Бюлетені структура Громадської ради при Закарпатській облдержадміністрації. Її робочий механізм складають: голова ради, його заступники, голови комісій, президія ради, секретаріат, група експертів, десять комісій. Найвищим органом Громадської ради є збори.

Жителям Закарпаття часто з невідкладних питань доводиться звертатись до Громадської ради у робочому порядку, не чекаючи загальних зборів. Тому вміщений у Бюлетені персональний склад її президії із відповідними функціями та посадами в громадських органах.

Укладаючи Бюлетень, було вирішено подати в ньому перелік усіх десяти комісій Громадської ради:

комісія сприяння захисту прав працюючих та запобігань безробіттю;

комісія з питань захисту довкілля, медичної екології та екологічної безпеки;

комісія з питань освіти, культури, збереження й примноження духовних цінностей;

комісія з реалізації планів соціально-економічного розвитку області, раціонального використання ресурсів та підвищення рівня інвестиційної привабливості регіону;

комісія з розвитку підприємництва та будівництва;

комісія сприяння захисту прав ветеранів, інвалідів та мало захищених верств населення;

комісія з реалізації молодіжної політики, розвитку молодіжного спортивного руху та запобіганню злочинності серед неповнолітніх;

комісія з питань охорони здоров'я, материнства, дитинства та гендерної політики;

комісія сприяння захисту прав і свобод громадян, правової експертизи та боротьби з корупцією;

комісія з розвитку міжрегіональних зв'язків та інтеграції.

Такий обширний і детальний перелік дає чітку уяву про обсяг питань, над вирішенням яких працює Громадська рада. Поданий у виданні Розподіл обов'язків між заступниками її голови, сприяє налагодженню контактів із населенням, удосконаленню подання і розгляду адресних усних і письмових звернень громадян до Громадської ради при Закарпатській облдержадміністрації.

Керуючись принципами гласності та широкого залучення представників громадськості до участі в громадській діяльності краю, робоча група з підготовки зазначеного Бюлетеня анонсувала у цьому випуску питання, що розглядалися на засіданнях протягом 2011 року за поданням матеріалів головами відповідних комісій щодо їх вивчення та пропозиціями стосовно виправлення становища.

Тут же подано і мій звіт «Про роботу громадської ради у лютому-квітні 2011 року», в якому детально йдеться про передумови створення громадської ради при Закарпатській облдержадміністрації та про форми і методи її подальшої роботи в питаннях взаємодії з органами місцевої влади, з тим, щоб думка громадськості у будь-якому питанні, що стосується проблем області, була не лише почута, але й врахована при прийнятті важливих владних рішень.

По суті, Бюлетень складається із двох частин. У першій – вміщено матеріали про те, що вже зроблено. Ознайомившись з ними, читач має змогу повніше вникнути в основоположні документи Громадської ради, які

складають його другу частину співставити, по суті, наскільки задекларовані принципи реалізуються в дійсності. Це – «Стратегія діяльності Громадської ради при Закарпатській обласній державній адміністрації», затверджена рішенням Громадської ради від 29 квітня 2011 року, Протокол №2. Автор її проекту – голова правління Агентства місцевого розвитку та інформаційних ресурсів «Європоліс», експерт зі стратегічного планування Асоціації Агенцій регіонального розвитку України, член президії Громадської ради при Закарпатській облдержадміністрації Олег Васильович Лукша. На мою особисту думку, рівень цього документа такий, що він робить честь не лише Громадській раді, але й органу, при якому вона створена. Стратегія, в якій викладено бачення діяльності Громадської ради до 2013 року, визначено основні пріоритети та підходи, форми і механізми досягнення та очікувані результати її діяльності, стали надійним орієнтиром не лише для діяльності нашої Громадської ради I і II скликань, але й нині діючої – III скликання. Вважаю, що викладені в Стратегії підходи вже стали і будуть у великій нагоді не лише громадським організаціям області, але й інших регіонів України.

Завершують Бюлетень Положення про Громадську раду при Закарпатській обласній державній адміністрації та Регламент її роботи.

Таким чином ми об'єднали інформаційний матеріал про виконану роботу та статутні основоположні документи, якими керувалась Громадська рада у своїй діяльності.

Судячи по відгуках, така наша спроба виявилась оптимально вдалою.

У такому ж напрямку велась робота при підготовці наступного Бюлетеня, два номери якого вийшли спареним випуском. У ньому охоплено діяльність ради з 29 квітня по 29 червня 2011 року та з 29 червня по 23 вересня того ж року. По суті, це – два засідання президії Громадської ради. Їхня робота розпочиналася з мого звітування про виконані плани. Далі заслуховувались інформації з проблемних питань, які заздалегідь готували члени галузевих комісій, експерти Громадської ради.

Відтоді минуло майже п'ять років. Багато чого змінилося в політичному, економічному і соціальному житті країни, області. Але я пишаюся своїми колегами, що вже тоді вони, ніби передбачаючи логіку теперішньої ситуації, вносили слушні пропозиції щодо ефективного виконання, діючої на той час, «Програми підтримки підприємництва на 2011-

2012 роки» за підсумками моніторингу стану розвитку малого та середнього бізнесу в умовах дії Податкового кодексу України.

На порядку денному засідання президії Громадської ради від 29.06.2011 року було заслухано пропозиції комісії з питань охорони здоров'я, материнства і дитинства та гендерної політики щодо необхідності відкриття реабілітаційного центру для наркозалежних.

Позитивного резонансу в області набуло слухання особливо актуального питання «Про поліпшення інформування населення області з питань протидії та боротьби з корупцією», яке підготували члени комісії сприяння захисту прав і свобод громадян, правової експертизи та боротьби з корупцією у співпраці з центром нормотворчості при юридичному факультеті УжНУ. На жаль, при тодішній владі в країні і на Закарпатті, зокрема, запропоновані ними і схвалені президією Громадської ради рекомендації не вдалося реалізувати. Тепер же, коли після Революції Гідності, боротьба проти корупції набула рішучого характеру, Громадські ради при обласній, районних держадміністраціях, міськвиконкомах мобілізують свої зусилля у цій надзвичайно важливій справі, на мій погляд, доречно не просто згадати ті рекомендації, а вже в теперішніх умовах застосувати на практиці.

Отже, «...з метою поліпшення оперативного інформування населення області про спільні дії влади й громадськості, спрямовані на запобігання й протидію корупції», вважаємо за необхідне рекомендувати обласній державній адміністрації:

1.Доручити управлінню внутрішньої політики ОДА узагальнити та оприлюднити у засобах масової інформації перелік контактних адрес правоохоронних органів, владних структур та інститутів громадянського суспільства, до яких можна оперативно звернутися з усіх питань, що стосуються корупційних проявів.

2.Доручити прес-службі обласної державної адміністрації систематично готувати для опублікування в офіційних виданнях матеріали про результати роботи владних структур у сфері протидії корупції із зазначенням реального стану виконання вимог Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», Указу Президента України «Про концепцію подолання корупції в Україні «На шляху доброчесності», інших нормативно-правових актів антикорупційного законодавства,

динаміки показників правопорушень у цій сфері, фактів викриття злочинів».

3. Ввести у практику:

- розміщення у приміщеннях, де здійснюється прийом громадян, витягів з антикорупційних законів та роз'яснень і коментарів до них;*
- використання для цієї мети можливостей соціальної реклами;*
- оприлюднення в офіційних ЗМІ та на сайті обласної державної адміністрації звітів головних розпорядників коштів обласного бюджету про їх освоєння за минулий рік з обґрунтуванням ефективності використання;*
- спільну підготовку заходів запобігання і протидії корупції галузевою комісією Громадської ради та відповідними управліннями ОДА (засідань за круглим столом, прес-конференцій, інформаційних повідомлень для ЗМІ);*
- створення та регулярне оновлення тематичної сторінки з цих питань на офіційному сайті обласної державної адміністрації та сайті Громадської ради.*

4. Вивчити можливість створення (на громадських засадах) обласного центру правової інформації та консультацій з питань боротьби з корупцією на базі юридичної клініки УжНУ.

5.3 врахуванням вимог Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» внести необхідні зміни до існуючої програми правового всеобучу з тим, щоб вона насамперед сприяла підвищенню рівня обізнаності населення у сфері запобігання і протидії корупції, готовності протидіяти чинникам, які її зумовлюють, та брати участь у викритті фактів корупційних діянь.

6. Провести нараду голів Громадських рад, створених в області при органах виконавчої влади, з метою створення координаційної ради голів дорадчо-консультативних органів, вироблення їх спільної позиції щодо протидії корупції та поліпшення інформування населення з цих питань. Ініціювати прийняття на цьому зібранні Меморандуму про партнерство між обласною державною адміністрацією та Координаційною радою голів Громадських рад.

7. Передбачити в орієнтовному плані ОДА проведення консультацій з громадськістю питання, що стосується реалізації вимог антикорупційного законодавства та поліпшення та поліпшення інформування населення про реальний стан справ у цій сфері.

8. Підтримати пропозицію Громадської ради щодо створення антикорупційної коаліції інститутів громадянського суспільства на базі комісії сприяння захисту прав і свобод громадян, правової експертизи та боротьби з корупцією.

*Голова комісії Й.Лазар
Експерти комісії: І.Голінко
Я.Лазур*

У спареному випуску Бюлетеня Громадської ради при Закарпатській облдержадміністрації №4-5 подано звіти усіх десяти галузевих комісій по напрямках їхньої роботи. Тут вміщено дані, які і з ким підписано Протоколи намірів про співпрацю. Які питання було ініційовано кожною з цих комісій на засіданнях Громадської ради та її президії. Важливою є й інформація про проведені членами комісії заходи на місцях і в яких обласних всеукраїнських акціях вони брали участь.

У цьому виданні вміщено і ряд інших інформацій, довідок, які свідчать про активну роботу членів Громадських рад на обласному і районному рівнях.

Для чого потрібно було в цій книзі зупинитися на такому детальному викладі роботи Громадської ради? Лише з однією метою: щоб набутий досвід міг сповна знадобитися у подальшій практичній роботі, а допущені помилки, недогляди були переконливим уроком і застереженням для активістів нових скликань Громадських рад при обласній, районній державних адміністраціях та міськвиконкомах. А ще для того, аби не тратити час на винахід велосипеда і наступати при цьому на старі граблі.

Від ініціювання – до результату

21 лютого 2016 року, виповнилося п'ять років від дня створення Громадської ради при Закарпатській обласній державній адміністрації. Чим була знаменна ця п'ятирічка для громадського активу краю? За цей час відбулось чимало доленосних подій, які сколихнули не лише Україну, але й країни Європи, Америки, Азії. Майдан, Революція Гідності, війна на сході України. У новітній історії вони отримають своє трактування. Вчені, політологи наполегливо шукають відповіді на запитання: як і чому це сталося. Ми з вами, шановний читачу, були безпосередніми учасниками, свідками цих потрясінь. Багато членів Громадських рад різних рівнів побували на Майдані, як учасники Революції, воювали у складі Збройних сил України, добровольчих формувань у Луганській та Донецькій областях. Одним із них є Віталій Постолак, який героїчно загинув під м.Дебальцево, захищаючи суверенітет України, нашу свободу і незалежність. Обставини часу ставлять перед нами нові завдання, вимагають від нас оперативності, миттєвого реагування на виклики доби, тобто, думати – глобально, діяти – конкретно. Можу сказати, що за періоди I і II скликань Громадська рада при облдержадміністрації набула у цьому плані певного досвіду. Навіть високі посадовці органів державної влади та місцевого самоврядування області неодноразово відмічали її професійність при проведенні громадських експертиз та моніторингів. До прикладу, громадська експертиза з проблем Мужіївського золоторудника допомогла глибоко і предметно поставити завдання по ліквідації екологічного забруднення територій, у т.ч. і при розгляді інвестиційних пропозицій.

Позитивну оцінку отримали експертизи щодо реалізації Регіональної стратегії Закарпатської області до 2015 року.

Громадська рада дала свою оцінку і програмі стосовно реформування Укрзалізниці. Погоджуюсь із тим, що висновки останньої експертизи ми подали дещо із запізненням, оскільки рішення про передачу вантажних вагонів з державної власності комерційним структурам почало

реалізовуватися ще восени 2011 року, а наша експертиза була проведена у січні-лютому 2012 року. Та попри такий різнобіч у часі, непрозорі процеси реформування у Державній адміністрації залізничного транспорту України (Укрзалізниця) вдалося призупинити.

Надзвичайно широкий резонанс мала громадська експертиза двох рішень сесії обласної ради щодо Схеми розташування малих ГЕС на території області та Програми комплексного використання водних ресурсів Закарпатської області. Висновки експертизи були розглянуті парламентським Комітетом з питань екологічної політики Верховної Ради України та покладені в основу Резолюції «круглого столу», який проводився Комітетом з цього питання. А результати моніторингу щодо модифікації Угоди між Україною та Словаччиною про «Місцевий прикордонний рух», проведеного експертами Громадської ради спільно з органами державної влади, місцевого самоврядування Закарпатської області та словацькими і українськими дипломатами, були використані під час внесення змін до Угоди між Україною та Словацькою Республікою, яка була підписана під час візиту Президента України до Словацької Республіки 17 червня 2011 року.

Слід зазначити, що довіра до проведення Громадською радою громадських експертиз та моніторингів зростає. Свідченням цього є той факт, що у 2012 році одна експертиза проводилася на запит заступника голови обласної ради і ще одна – на запит громади с.Косівська Поляна Рахівського району.

Громадська рада при Закарпатській облдержадміністрації першою в Україні і області виступила за перегляд постанови Верховної Ради України «Про зміну порядку обчислення часу на території України» і офіційно звернулася до центральних органів влади щодо необхідності екологічно правильного вирішення проблеми зимового і літнього часу, після чого прийнято відповідне рішення на сесії Закарпатської обласної ради. Рішення Верховної Ради з даного питання було позитивним.

В області уже протягом декількох років успішно діє Регіональна програма із забезпечення участю громадськості у формуванні та реалізації державної політики і вивчення суспільної думки, через яку здійснюється фінансування заходів за участі Громадської ради при облдержадміністрації.

У 2012 році з ініціативи Громадської ради розроблено Регіональну програму сприяння розвитку громадянського суспільства «Громадські організації у розвитку Закарпаття» на 2013-2016 роки, яку затверджено 21 грудня 2012 року 11 сесією обласної ради VI скликання. Комісією сприяння реалізації планів соціально-економічного розвитку області, раціонального використання ресурсів та підвищення рівня інвестиційної привабливості регіону розроблено і подано на розгляд в облдержадміністрацію проект Положення про проведення конкурсу Програм.

Ще одна ініціатива Громадської ради заслуговує на увагу. У грудні 2012 року Вченій раді Ужгородського національного університету було передано розроблену профільною Комісією Громадської ради пропозицію, структуру і методологію розробки Стратегії розвитку Ужгородського національного університету до 2020 року. А в січні 2013 року Вченою радою прийнято рішення на базі наданих матеріалів упродовж п'яти місяців розробити Стратегією розвитку із залученням усіх структурних підрозділів Ужгородського національного університету. Голова Комісії Лукша О.В. призначений заступником голови робочої групи експертів з розробки Стратегії.

Звичайно, це не всі ініціативи та починання Громадської ради при Закарпатській облдержадміністрації, які були втілені в життя. Їх набагато більше. Деякі задуми, з різних причин, не було змоги здійснити. А саме: активізація діяльності громадських рад при райдержадміністраціях та міськвиконкомах області, налагодження більш тісної співпраці із структурними підрозділами облдержадміністрації, обласними управліннями та організаціями, створення «Єдиного культурного центру «Жупанатська гора» у м. Ужгороді, розробка комплексу заходів, спрямованих на збереження пам'яток дерев'яної сакральної архітектури тощо. Але це вже – плани на майбутнє, які втілюватиме новий склад Громадської ради.

Громадська рада є помітною структурою в громадському житті області. Вона організовує не тільки свої заходи, а й бере найактивнішу участь у підготовці й відзначенні державних свят, пам'ятних дат і подій, проведенні науково-практичних конференцій, презентацій, інших заходів, організаторами яких виступають органи виконавчої влади.

За період своєї діяльності Громадська рада I і II скликань при Закарпатській обласній державній адміністрації не справдила очікування скептиків і песимістів щодо перетворення її в інертну дорадчо-консультативну громадську структуру, покликану «підігравати» владі. Не стала вона і об'єднанням громадських організацій для неконструктивного критиканства влади. Навпаки, Громадська рада успішно заявила про себе як про надійного партнера, вона стала важливим гравцем на суспільно-громадському просторі Закарпаття, з нею радяться, до її думок прислухаються. Рада та облдержадміністрація усвідомлюють важливість своєї співпраці, а тому будують стосунки на партнерських засадах, розуміючи, що за ситуацію в області громадськість і влада нестимуть солідарну звітність. А тому – бути членом Громадської ради при Закарпатській обласній державній адміністрації стало престижно і відповідально.

Громадський рух – це розвиток та удосконалення

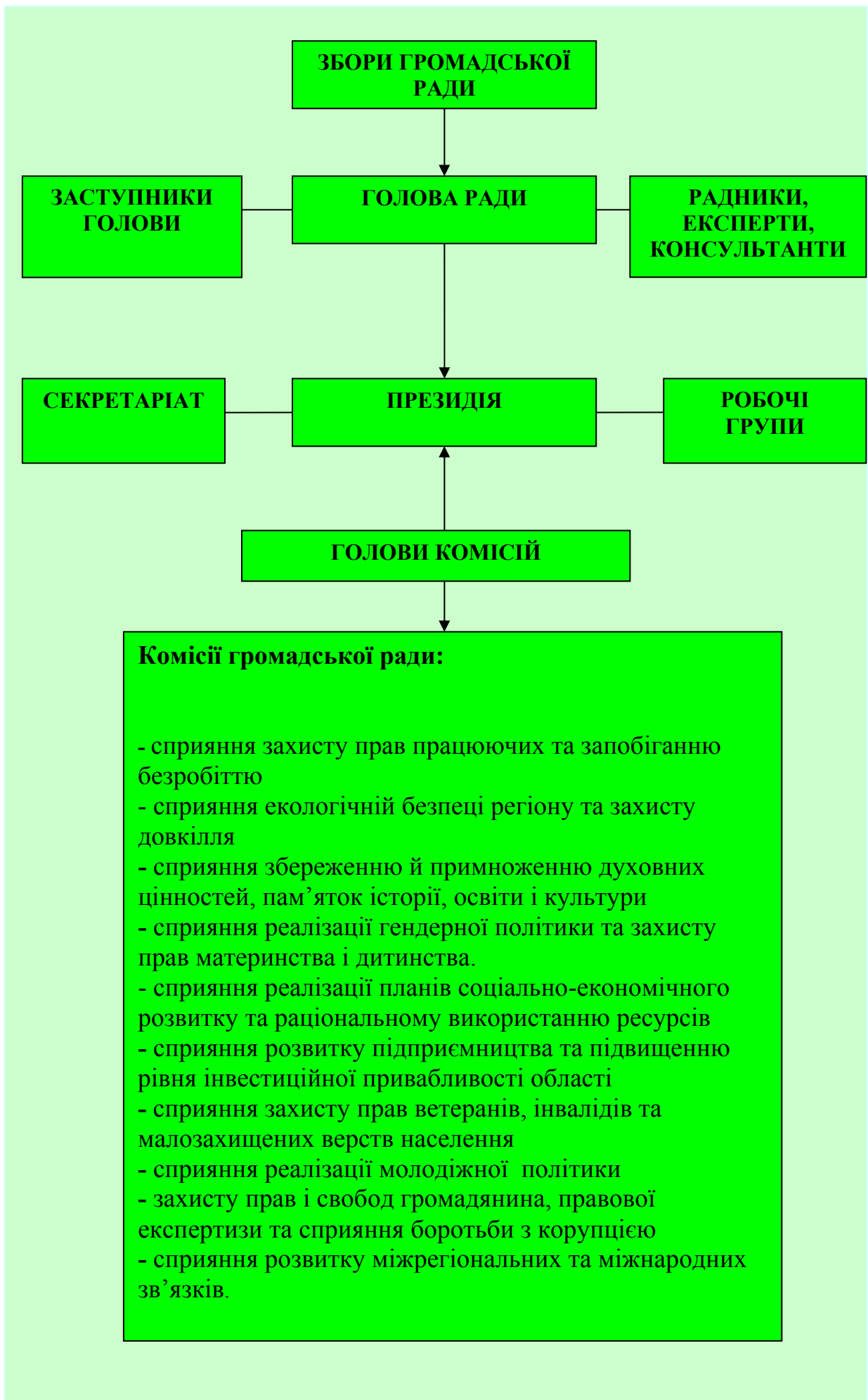
Обставини складаються так, що роль громадських організацій зростає. Вони просто необхідні у боротьбі з корупцією, розгортанні волонтерського руху, наданні допомоги й підтримки ветеранам війни, сім'ям воїнів, які загинули чи постраждали в АТО. Практично в кожній сфері нашого життя потрібні громадська думка, слово, діло.

Відрядно, що молодь усвідомлює і розуміє це. Але перед тим, як приступити до дії, потрібно все зважити – що робити, як робити, для чого це робити, знайти свою нішу в суспільному житті. Аби витрачені енергія, час, робота приносила людям максимальну користь. Водночас усяка громадська організація потребує взаємодії з іншими громадськими формуваннями, органами місцевої державної влади і місцевого самоврядування, депутатами різних рівнів місцевих рад. А ще чи не найважливіше, щоб кожен крок, всяка дія, робота відповідали вимогам чинного законодавства. Тому, на завершення вважається за доцільне запропонувати читачам цієї книжки для ознайомлення, а можливо і практичного застосування в роботі окремі, напрацьовані членами Громадської ради при Закарпатській облдержадміністрації документи, які склали основу її подальшої роботи. Вони пройшли певне випробування часом, умовами та обставинами нашої доби. Я далекий від думки, що вони абсолютно досконалі і коефіцієнт їх корисної дії ідеальний. Але є в них те раціональне зерно, яке варте уваги. Громадський рух, громадська ініціатива у вимірах і реаліях часу – величина, яка не визнає сталості, вона у безперервному розвитку.

Отже, досвід і новаторство повинні іти поруч, переходити від генерації до генерації громадян України.

Виходячи з таких міркувань, на завершення цієї книжки подаємо окремі зразки напрацьовань членів Громадської ради I і II скликань при Закарпатській облдержадміністрації.

ДОДАТКИ

ПРОТОКОЛ
намірів про співпрацю між
комісією сприяння реалізації планів соціально-економічного розвитку області,
раціонального використання ресурсів та підвищення рівня інвестиційної
привабливості регіону Громадської ради при Закарпатській ОДА та
управлінням промисловості та розвитку інфраструктури облдержадміністрації

м. Ужгород

« » _____ 2011 р.

Комісія сприяння реалізації планів соціально-економічного розвитку області, раціонального використання ресурсів та підвищення рівня інвестиційної привабливості регіону Громадської ради при Закарпатській ОДА, в особі заступника голови Громадської ради при Закарпатській ОДА, голови Комісії Лукші Олега Васильовича,

Управління промисловості та розвитку інфраструктури Закарпатської ОДА в особі начальника управління Лукечі Віктора Івановича, надалі **«Сторони»**,

грунтуючись на спільному розумінні необхідності, важливості і дієвості суспільного діалогу «влада – громадськість»,

виражаючи спільний інтерес у забезпеченні підвищення рівнів прозорості і ефективності органів державної виконавчої влади,

беручи до уваги утворення та установчі і програмні документи Громадської ради при Закарпатській ОДА,

«Сторони» домовились про такі сфери і форми взаємовигідної співпраці:

1. Взаємний систематичний обмін інформацією в розрізі мети і завдань утворення та діяльності Громадської ради при Закарпатській ОДА відповідно до Постанови КМУ від 3.11.2010 р., №996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», затверджених Положення, Стратегії і Плану діяльності Громадської ради та Перспективного плану діяльності Комісії (копії додаються).
2. Участь у завчасному розробленні громадських експертних пропозицій, висновків, зауважень і рекомендацій до проектів рішень та інших управлінських документів, які розробляються в даному структурному підрозділі державної виконавчої влади.
3. Спільна участь представників та експертів **«Сторін»** у моніторингу стану виконання чи реалізації регіональних (обласних) цільових програм соціально-економічного розвитку та Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області до 2015 року, а також – стану виконання програм і проектів, що фінансуються з Державного бюджету України.
4. Спільна участь представників та експертів **«Сторін»** у робочих нарадах, колегіях, семінарах, круглих столах, прес-конференціях та інших заходах які організують **«Сторони»** з проблематики, що представляє спільний інтерес (на основі попередньої домовленості).
5. Спільна участь представників та експертів **«Сторін»** в обговоренні проектів законодавчих актів та у процесі впровадження в регіоні системних реформ, які розпочались в Україні у 2010 році.
6. Досягнення спільної зацікавленості **«Сторін»** у наданні експертних консультацій та рекомендацій з різних питань ефективної управлінської діяльності на рівні регіону, включаючи сфери:
 - стратегічне управління і стратегічне планування розвитку територій;

- ефективні інституції та інструменти регіонального розвитку;
 - аналіз ресурсного потенціалу розвитку регіону, включаючи надра, природні і людські ресурси;
 - сучасні підходи до оцінок конкурентоспроможності та підвищення інвестиційної привабливості регіону;
 - транскордонне співробітництво як системний фактор розвитку регіону;
 - брендинг і промоція регіону та його окремих територій, міст, селищ і сіл.
7. Спільні дії і заходи з розроблення, видання і поширення інформаційної та промоційної літератури, проспектів і брошур, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності регіону.
8. Спільне визначення «Сторонами» традиційних, але завчасних форм взаємного інформування: адресне Е-листування, офіційні ВЕБ-сайти, паперові чи електронні копії інформації та документів тощо.
9. Взаємне використання «Сторонами» таких контактних адрес і телефонів:

Управління (заповнити):

9.1. Відповідальна контактна особа:

9.2. Поштова адреса: м. Ужгород, 88008, пл.. Народна, 4 , к. _____

9.3. Тел./факс: _____

9.4. E-mail: _____

9.5. WEB-сайт: _____

Комісія:

9.6. Відповідальна контактна особа: Лукша Олег Васильович

9.7. Поштова адреса: м. Ужгород, 88008, пл.. Народна, 5 , к. 43

9.8. Тел./факс: 61-60-71, моб. 050-611-33-15

9.9. E-mail: zakarpattia@ukr.net

9.10. WEB-сайт: zakgromrada.org.ua

Протокол підписали:

Начальник управління
промисловості та розвитку
інфраструктури
Закарпатської ОДА

Голова Комісії, заступник
голови Громадської ради
при Закарпатській ОДА

_____ Лукеча В.І.

_____ Лукша О.В

ПОЛОЖЕННЯ

про громадську раду при Закарпатській обласній державній адміністрації

1. Громадська рада Закарпатській обласній держадміністрації (далі — громадська рада) є постійно діючим колегіальним виборним консультативно-дорадчим органом, утвореним для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю облдержадміністрації, налагодження її ефективної взаємодії з громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації облдержадміністрацією її владних повноважень.
2. У своїй діяльності громадська рада керується Конституцією та законами України, указами Президента України і постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також Положенням про громадську раду при Закарпатській обласній держадміністрації, розробленим на основі о Типового положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада № 996. Положення про громадську раду погоджується з облдержадміністрацією та схвалюється на засіданні громадської ради.
3. Основними завданнями громадської ради є:
 - створення умов для реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами;
 - здійснення громадського контролю за діяльністю обласної державної адміністрації;
 - сприяння врахуванню ОДА громадської думки під час підготовки проектів розпоряджень, перспективних планів соціально-економічного розвитку області, інших важливих документів, що можуть викликати значний суспільний резонанс.
4. Громадська рада відповідно до покладених на неї завдань:
 - 1) готує та подає облдержадміністрації, пропозиції до орієнтовного плану проведення консультацій з громадськістю, а також щодо проведення консультацій, не передбачених таким планом;
 - 2) готує та подає обласній державній адміністрації пропозиції щодо організації консультацій з громадськістю;
 - 3) подає обласному органу виконавчої влади обов'язкові для розгляду пропозиції щодо підготовки проектів нормативно-правових актів з питань формування та реалізації державної політики у відповідній сфері, удосконалення роботи облдержадміністрації;
 - 4) проводить відповідно до законодавства громадську експертизу та громадську антикорупційну експертизу проектів нормативно-правових актів, які

видаються ОДА;

- 5) здійснює громадський контроль за врахуванням облдержадміністрацією пропозицій та зауважень громадськості, а також дотриманням нею нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупції;
- 6) інформує в обов'язковому порядку громадськість про свою діяльність, прийняті рішення та їх виконання на офіційному веб - сайті облдержадміністрації, веб - сайті громадської ради та в інший прийнятний спосіб;
- 7) збирає, узагальнює та подає ОДА інформацію про пропозиції представників інститутів громадянського суспільства, що ввійшли до складу громадської ради у відповідності до постанови установчих зборів від «__» лютого 2011 року, щодо вирішення питань, які мають для області важливе суспільне значення;
- 8) організовує публічні заходи для обговорення актуальних питань розвитку окремих галузей народногосподарського комплексу та Закарпаття загалом;
- 9) готує та оприлюднює щорічний звіт про свою діяльність.

5. Громадська рада при Закарпатській обласній державній адміністрації має право:

- 1) утворювати постійні та тимчасові робочі органи (президію, комісії, експертні групи тощо);
- 2) залучати до роботи ради працівників апаратів ОДА та обласної ради, представників вітчизняних та міжнародних експертних і наукових організацій, підприємств, установ та організацій (за згодою їх керівників), а також окремих фахівців;
- 3) організовувати і проводити семінари, конференції, засідання за круглим столом та інші заходи;
- 4) отримувати в установленому порядку від апарату ОДА, управлінь і відділів виконавчого апарату обласної ради інформацію, необхідну для забезпечення діяльності громадської ради;
- 5) отримувати від обласної державної адміністрації проекти нормативно-правових актів з питань, що потребують проведення консультацій з громадськістю.

Члени громадської ради мають право доступу в установленому порядку до приміщень, в яких розміщена обласна державна адміністрація.

6. До складу громадської ради можуть бути обрані представники громадських, релігійних, благодійних організацій, професійних спілок та їх об'єднань, творчих спілок, асоціацій, організацій роботодавців, недержавних засобів масової інформації та інших непідприємницьких товариств і установ, легалізованих

відповідно до законодавства України (далі — інститути громадянського суспільства).

7. Склад громадської ради формується на установчих зборах шляхом рейтингового голосування за кандидатури, які добровільно заявили про бажання брати участь у роботі громадської ради та внесені інститутами громадянського суспільства.

Членство в громадській раді є індивідуальним

Кількісний склад громадської ради визначається установчими зборами.

Строк повноважень складу громадської ради – два роки.

Не пізніше ніж за 60 календарних днів до закінчення її повноважень діюча громадська рада утворює ініціативну робочу групу з підготовки установчих зборів для формування її нового складу. До складу робочої групи входять представники інститутів громадянського суспільства, у тому числі й ті, які є членами діючої громадської ради та ОДА.

8. Для формування складу громадської ради обласна державна адміністрація утворює ініціативну групу з підготовки установчих зборів за участю інститутів громадянського суспільства.

До її складу входять представники інститутів громадянського суспільства та ОДА

Не пізніше ніж за 30 календарних днів до проведення установчих зборів обласна державна адміністрація в обов'язковому порядку оприлюднює на своєму офіційному веб - сайті та в інший прийнятний спосіб підготовлене ініціативною групою повідомлення про дату, час, місце, порядок проведення установчих зборів, порядок подання заяв для участі в установчих зборах, відомості про склад ініціативної групи та прізвище, ім'я, електронну адресу та номер телефону відповідальної особи.

Для участі в установчих зборах до ініціативної групи подається заява у довільній формі, підписана уповноваженою особою керівного органу інституту громадянського суспільства.

До заяви додаються:

- рішення керівника інституту громадянського суспільства, якщо інше не передбачено його установчими документами, про делегування представника для участі в установчих зборах, посвідчене печаткою (у разі наявності);
- біографічна довідка делегованого представника інституту громадянського суспільства;
- копії документів, що підтверджують легалізацію інституту громадянського суспільства;
- інформація про результати діяльності інституту громадянського суспільства протягом останніх двох років.

За 10 календарних днів до проведення установчих зборів приймання заяв для

участі у них припиняється. На підставі поданих заяв ініціативна група складає список учасників установчих зборів, кандидатур до нового складу громадської ради та у разі потреби уточнює місце проведення установчих зборів, про що ОДА повідомляє на своєму офіційному веб - сайті та в інший прийнятний спосіб.

Під час проведення установчих зборів з числа їх учасників обирається голова зборів, секретар, лічильна комісія, заслуховується інформація про результати діяльності громадської ради, що діяла при органі виконавчої влади до проведення установчих зборів, якщо така була утворена.

Протокол установчих зборів, відомості про склад громадської ради облдержадміністрації оприлюднює на своєму офіційному веб - сайті та в інший прийнятний спосіб.

9. Обласна державна адміністрація затверджує склад громадської ради розпорядженням голови ОДА на підставі протоколу установчих зборів.

10. Членство в громадській раді припиняється на підставі рішення громадської ради у разі:

- систематичної відсутності члена громадської ради на її засіданнях без поважних причин (більше ніж два рази);
- повідомлення керівника інституту громадянського суспільства про відкликання свого представника та припинення його членства в громадській раді;
- скасування державної реєстрації інституту громадянського суспільства, представника якого обрано до складу громадської ради;
- неможливості члена громадської ради брати участь у роботі громадської ради за станом здоров'я, визнання у судовому порядку члена громадської ради недієздатним або обмежено дієздатним;
- подання членом громадської ради відповідної заяви.

11. Громадську раду очолює голова, який обирається з числа членів ради на її засіданні шляхом рейтингового голосування.

Голова громадської ради має трьох заступників, які обираються з числа членів ради шляхом рейтингового голосування.

Головою громадської ради не може бути обрано посадову або службову особу органу державної влади.

Повноваження голови громадської ради можуть бути припинені за рішенням громадської ради у разі припинення його членства у раді, а також виникнення підстав, передбачених Положенням про громадську раду.

12. Голова громадської ради:

- організовує діяльність громадської ради та її президії;
- скликає та організовує підготовку та проведення їх засідань;

- підписує документи від імені громадської ради та її президії;
- представляє громадську раду у відносинах з Кабінетом Міністрів України, центральними і місцевими органами виконавчої влади, об'єднаннями громадян, органами місцевого самоврядування, засобами масової інформації;
- може брати участь у засіданнях колегії ОДА.

13. Функції секретаря громадської ради виконує працівник структурного підрозділу у зв'язках з громадськістю облдержадміністрації, який не є членом громадської ради.

14. Основною формою роботи громадської ради є засідання, що проводяться у разі потреби, але не рідше ніж один раз на квартал. Позачергові засідання громадської ради можуть скликатися за ініціативою однієї третини загального складу її членів.

Засідання громадської ради є правомочним, якщо на ньому присутні не менш як половина її членів.

Засідання громадської ради проводяться відкрито.

У засіданнях громадської ради бере участь з правом дорадчого голосу уповноважений представник обласної державної адміністрації.

За запрошенням голови громадської ради у її засіданнях можуть брати участь інші особи.

15. Рішення громадської ради приймається відкритим голосуванням простою більшістю голосів її членів, присутніх на засіданні. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос головуючого на засіданні. У подібний спосіб приймаються також рішення президії громадської ради

Рішення громадської ради мають рекомендаційний характер і є обов'язковими для розгляду органом.

Рішення ОДА, прийняте за результатами розгляду пропозицій громадської ради, не пізніше ніж у десятиденний строк після його прийняття в обов'язковому порядку доводиться до відома членів громадської ради та громадськості шляхом його оприлюднення на офіційному веб - сайті органу виконавчої влади та в інший прийнятний спосіб. Інформація про прийняте рішення має містити відомості про врахування пропозицій громадської ради або причини їх відхилення.

16. Громадська рада інформує ОДА та громадськість про свою роботу шляхом розміщення в обов'язковому порядку в спеціально створеній рубриці «Громадська рада» на офіційному веб - сайті облдержадміністрації та веб – сайті громадської ради матеріалів про установчі документи, план роботи, керівний склад, прийняті рішення, протоколи засідань, щорічні звіти про її роботу. Ці та інші матеріали можуть бути оприлюднені також в інший прийнятний спосіб. Інформаційний супровід діяльності громадської ради забезпечує прес-центр, персональний склад якого вноситься головою ради та затверджується її президією.

17. Забезпечення робочих органів громадської ради приміщенням, засобами зв'язку, створення умов для роботи ради та проведення її засідань здійснює обласна державна

адміністрація.

18. Громадська рада має бланк із своїм найменуванням.

22 липня 2013 року

м.Ужгород

Рекомендації-доручення
Голови Громадської ради при Закарпатській ОДА
членам президії Громадської ради при Закарпатській ОДА

На виконання Плану заходів щодо реалізації у 2013 році Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, затвердженого Указом Президента України від 25 червня 2013 року №342/2013, Доручення Прем'єр-міністра України від 4 червня 2013 р. № 18827/1/1-1, а також Доручення голови Закарпатської ОДА від 21.05.2013р. № 02-5/29 та Перспективного плану роботи Громадської ради II скликання при Закарпатській ОДА на 2013 рік, спрямованих на сприяння діяльності інститутів громадянського суспільства та розвитку форм місцевої демократії, забезпечення їх сталого функціонування, рекомендувати:

- 1. Заступникам голови Громадської ради при Закарпатській ОДА спільно з головами комісій, що входять в сферу їх координації:**
 - 1.1 Скорегувати плани роботи комісій на II півріччя поточного року відповідно до Плану заходів щодо реалізації у 2013 році Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні.
 - 1.2 Завершити в III кв. 2013 року підписання Угод про співпрацю з управліннями ОДА, профільними комісіями облради (за згодою), райдержадміністраціями та органами місцевого самоврядування (за згодою).
 - 1.3. Підготувати в серпні поточного року на засідання Президії інформацію щодо діяльності громадських рад при РДА та МВК згідно розподілу обов'язків.
 - 1.4 Підготувати протягом III кв. поточного року по напрямкам своєї діяльності перелік законодавчих та нормативно-правових актів, а також пропозицій щодо змін та доповнень до них, з метою звернення до народних депутатів Верховної ради України від Закарпатської області за допомогою в їх реалізації.
 - 1.5 На підставі Доручення Прем'єр-міністра України від 4 червня 2013 р. № 18827/1/1-1 надати пропозиції щодо форм співпраці профільних комісій з міністерствами та відомствами держави.
 - 1.6 Надавати до 15 числа поточного місяця пропозиції щодо питань, які потребують розгляду на Президії Громадської ради II скликання при Закарпатській ОДА в даному періоді.
 - 1.7 Активізувати роботу щодо укладення Угод про співпрацю із ЗМІ всіх рівнів, прес-центрами та власниками інтернет-сайтів;
 - 1.8 Ввести в практику роботи постійне інформування в ЗМІ (інтерв'ю, статті, матеріали заходів, презентації, тощо...) про власну роботу та діяльність комісій;

- 1.9 Активізувати роботу по розміщенню білбордів щодо діяльності Громадської ради при Закарпатській ОДА.
- 1.10 Забезпечувати Секретаріат громадської ради завчасним інформуванням про проведення запланованих заходів (конференції, круглі столи, зустрічі, спільні наради, тощо) згідно Положення про Секретаріат.
- 1.11 Надати пропозиції щодо матеріалів, які бажано включити в Бюлетень № 6-7 Громадської ради при Закарпатській ОДА.
- 1.12 Надати пропозиції щодо доцільності створення Прес-центра Громадської ради при Закарпатській ОДА.
- 1.13 Прийняти участь у засіданнях колегій управлінь обласних державних адміністрацій, семінарів, нарад, засідань за "круглим столом", науково-практичних конференціях, спільних нарадах з представниками місцевого самоврядування, тощо, з розглядом питань щодо:
 - проекту Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади з презентацією власного бачення реформування та створення належних умов для розвитку сільських населених пунктів;
 - стану розвитку малого та середнього бізнесу у регіоні, сприяння виконавчої влади підприємницькій діяльності та залученню інвестицій у розвиток регіону, функціонування Центрів адміністративних послуг та надання відповідних послуг підприємцям.
 - взаємодії, спрямованої на підтримку жінок із дітьми та виконання програми розширення мережі центрів матері та дитини.
 - благодійних акцій із збору коштів для допомоги закладам соціальної сфери, багатодітним сім'ям, дітям-сиротам, інвалідам.
 - стану розгляду звернень громадян, зокрема тих, хто звернувся на гарячу лінію проекту "Діалог з країною".
 - контролю за якістю медичних послуг і препаратів, створення умов для роботи медичних працівників (у тому числі обладнання медичних закладів апаратурою для діагностики та лікування), підвищення рівня соціального захисту медпрацівників тощо (з акцентом на конкретні досягнення регіонів).
 - організації роботи щодо популяризації здорового способу життя серед дітей та молоді, звітів та планів діяльності Всеукраїнської мережі центрів фізичного здоров'я населення "Спорт для всіх".
- 1.14 Продовжити роботу спрямовану на співпрацю з ІГС інших областей України та іноземних держав.
2. ***Робочій колегії Президії Громадської ради при Закарпатській при ОДА:***
 - 2.1 За поданням заступників голови та голів комісій підготувати тематичний план проведення засідань Президії на II півріччя 2013 року.

- 2.2. Організувати протягом III кв. поточного року проведення засідань Президії з питань внесення змін та доповнень до законодавчих та нормативно-правових актів, що потребують розгляду у Верховній Раді України за можливої участі та за згодою депутатів Закарпатської обласної ради, голови, заступників, керівників структурних підрозділів ОДА.
 - 2.3 Підготувати Положення про Секретаріат Громадської ради при Закарпатській ОДА та подати його на погодження Президії.
 - 2.4 Ознайомити під особисту відповідальність заступників голови, голів комісій, їх заступників та секретарів комісій з вимогами основних засад Положення про Секретаріат Громадської ради при Закарпатській ОДА.
3. ***Всю інформацію щодо ходу виконання рекомендацій-доручень систематично розміщувати на сайті Громадської ради при Закарпатській ОДА.***

Голова Громадської ради
II скликання

Ф.Харута

Звітує комісія з питань збереження історичної спадщини та духовності

У Громадській раді при Закарпатській обласній державній адміністрації робота комісія з питань збереження історичної спадщини та духовності на даний момент головним чином акцентувалась на організаційних питаннях та накресленні пріоритетних завдань на перспективу.

Виходячи із мети діяльності комісії, яка полягає у сприянні збереженню успадкованих сучасними закарпатцями від попередніх поколінь об'єктів історико-культурної спадщини на території регіону, а також ініціювання створення нових меморіальних комплексів (ансамблів, пам'яток тощо) на місцях, які мають значну культурно-історичну цінність, члени комісії брали участь у різних заходах.

Перш за все, комісія з питань збереження історичної спадщини та духовності Громадської ради підписала «протоколи намірів про співпрацю» з наступними структурними підрозділами Закарпатської обласної державної адміністрації:

- 1) управління культури (нач. Ю.Ф.Глеба) – 29 травня 2013 р.;
- 2) відділ національностей та релігій (нач. Ю.І.Гузинець) – 3 червня 2013 р.;
- 3) департамент освіти і науки, молоді та спорту (дир. М.І.Кляп) – 3 червня 2012 р.;
- 4) управління житлово-комунального господарства (нач. В.П.Романець) – 3 червня 2013 р.;
- 5) управління містобудування та архітектури (нач. М.М.Пігуляк) – 4 червня 2013 р.;
- 6) головне управління з питань європейської інтеграції, зовнішньоекономічних зв'язків та туризму (в.о. нач. О.І.Марченко) – 7 червня 2013 р.

Крім цього, членами комісії, котрі представляють різні громадські організації, останнім часом взято участь у наступних акціях:

- 1) за сприяння Агенції досліджень регіонального соціуму «Карпатія» (М.Ю.Токар, М.М.Шелемба) проведено два соціологічних опитування на предмет виявлення громадської думки щодо ставлення місцевих жителів до святкування Великодня та питання збереження об'єктів історико-культурної спадщини у містах Ужгород, Мукачево, Берегово. Результати досліджень подавалися як в регіональних, так і загальнонаціональних електронних ЗМІ;
- 2) голова комісії М.Ю.Токар і заступник голови Громадської Ради М.М.Гренью провели робочу зустріч з єпископом Мукачівської греко-католицької єпархії Міланом Шашіком на предмет сприяння громадськості у вирішенні питання облаштування площі перед Кафедральним собором у центрі Ужгорода;
- 3) голова «Спілки чехословацьких легіонерів» Б.Є.Пилипів упродовж згаданого періоду з метою вивчення архівних даних та облаштування військового кладовища часів Першої світової війни в Ужгороді здійснив неодноразові поїздки у Військовий архів м. Прага (Чехія) і спільно з активістами організації регулярно займався підготовчою роботою з відновлення місця поховання вояків на території самого кладовища. Він також брав участь у робочих нарадах (і на виконкомі Ужгородської міської ради) з питання проектування майбутнього меморіалу, який повинен з'явитися до відзначення початку Першої світової війни восени наступного року. Цю діяльність висвітлювали місцеві електронні ЗМІ та телерадіокомпанія «Тиса – 1». Розпочато також дослідницьку роботу щодо облаштування військових поховань у м. Мукачево;
- 4) звершено роботу над ілюстрованим виданням про замки і палаци Закарпаття (М.Ю.Токар, Видавництво «Карпати» (Ужгород));
- 5) взято участь у круглому столі на тему «Вплив нового Закону України на «Про зайнятість населення» на ринок праці Закарпаття», який організувала президія Громадської Ради при Закарпатській ОДА (М.Ю.Токар);

Додаток 5

- 6) комісія сприяла підготовці урочистого освячення Свято-Троїцького греко-католицького храму як центрального елементу релігійно-духовного комплексу на вул. Богомольця. Інформація в ЗМІ та телерадіокомпанії «Тиса – 1»;
- 7) голова комісії взяв участь (27 червня) у проведенні наукового круглого столу на тему «Шляхи подолання релігійного розколу та об'єднання Церков в Україні» (Карпатський університет імені Августина Волошина).

Члени комісії й надалі розраховують на порозуміння й співпрацю з широкою громадськістю та місцевими органами влади, іншими комісіями Громадської ради щодо реальних перспектив збереження крайової культурно-історичної спадщини.

Маріан ТОКАР,
*голова комісії з питань збереження
історичної спадщини та духовності
Громадської ради при ЗОДА*

Вплив громадських професійних об'єднань на економіку Закарпаття та держави

Після проголошення незалежності держава Україна стала на шлях побудови правової держави та громадянського суспільства. Історія створення і розвитку громадянського суспільства в Україні, досвід його розвитку в інших країнах, безперечно, мав великий вплив та значення для нашої молоді держави. Як відомо, розвинуте громадянське суспільство це умова демократичного врядування, оскільки його наявність полегшує захист індивідуальних і громадських інтересів громадян, стримує узурпацію влади, забезпечує підзвітність влади суспільству. Громадянське суспільство активно сприяє процесам політичної демократизації, набуття державою ознак правової країни, а складовим елементом європейської, демократичної та правової держави безперечно є розвинута система громадських об'єднань.

Перехід економіки країни до ринку та формуванню ринкових відносин, особливо в перші роки незалежності України, вимагав динамічного і збалансованого розвитку всіх ланок національної економіки, включаючи транспортну інфраструктуру, яка посіла одне з пріоритетних місць серед основних чинників, що визначали ефективне функціонування економіки країни і яка стала найважливішою умовою її подальшого розвитку.

Отже, усвідомлюючи власну відповідальність за розвиток країни, наше спільне майбутнє, транспортники різного спрямування транспортної галузі України одразу почали об'єднуватись в професійні інститути громадянського суспільства з метою несення солідарної відповідальності з державними органами за формування правового поля (через громадську експертизу та участь в обговоренні нормотворчих ініціатив), виконанні Конституції та законів України, актів Президента України і Уряду (через участь у ліцензуванні, сертифікації, наданні інших державних послуг, громадський контроль, тощо).

Особливо активна робота розгорнулася в транспортно-експедиторському середовищі. Поштовхом до цього процесу послугувала постанова КМУ від 21 вересня 1993 р. N 770, яка фактично відкрила шляз до ринкових перетворень в транспортному комплексі України. Розвиток транспортної системи України та її інтеграція в міжнародний транспортний ринок диктували необхідність подальшої розбудови транспортної інфраструктури і міжнародних коридорів, які проходять територією нашої держави. На державні структури покладался обов'язок доведення до рівня європейських стандартів автомобільних, залізничних доріг, річкових і морських портів та аеропортів. Також у їхній компетенції було спрощення та раціоналізація національних юридичних норм і стандартів та уніфікація митних процедур на основі правил і рекомендацій міжнародних конвенцій, ведення стабільної та зрозумілої для всіх учасників ринку транспортної політики. Однак, в процесі виконання своїх професійних обов'язків (при перевезенні вантажів) відправники, отримувачі, експедиторські фірми почали стикатися з цілою низкою проблем, що гальмують розвиток транспортного сервісу, а саме законодавчого рівня, які вимагали колективного вирішення, тобто залучення з одного боку державних органів і науковців, а з другого – безпосередніх учасників транспортного процесу в особі перевізників, громадських професійних об'єднань, експедиторів та операторів. Самотужки вирішити їх було неможливо. І тоді, відразу ж активізувались громадські професійні об'єднання, які, зробивши певні узагальнення та систематизувавши проблемні питання, почали направляти їх у відповідні державні структури для вирішенн.

Так, в 1992 році, в Одесі, 17 лютого, 12 транспортно - експедиторських підприємства колишнього «Союзвнштрансу» Міністерства зовнішньої торгівлі СРСР, прийняли рішення про створення Асоціації транспортно -експедиторських організацій України «Укрзовнштранс». За ініціативи експедиторських компаній

м.Ужгорода, більш як 100 транспортно-експедиторських організацій України різних форм власності прийняли 27.09.1994 року рішення щодо створення Асоціації міжнародних експедиторів України (АМЕУ), метою якої й до нині є координація зусиль експедиторів України задля вирішення проблем у їх професійній діяльності. Слід зазначити, що в створенні, становленні та виходу на міжнародний рівень АМЕУ визначальну роль зіграв Федор Харута, який й до нині є почесним членом АМЕУ. Також, за ініціативи Федора Харути та при підтримці керівника Львівської залізниці Георгія Кірпи, з метою сприяння розвитку транспортної, виробничої та соціальної інфраструктури, а також реалізації комплексних заходів нарощування економічного потенціалу Закарпатського регіону було засновано у 1996 р. благодійний Карпатський фонд розвитку транспортних інфраструктур "Транспорт". Першим керівником фонду «Транспорт» був Генріх Бандровський. В своїй діяльності фонд «Транспорт» переважно концентрувався на вирішенні нагальних проблем у таких пріоритетних напрямках як: транспортна інфраструктура, туризм та рекреація, прикордонне співробітництво, малий бізнес, екологія та сталий розвиток, нетрадиційна енергетика. До роботи в фонді залучались не тільки високопрофесійні фахівці, а й активна молодь, проекти яких на міжнародних виставках вражали відвідувачів надзвичайним рівнем їх підготовки. За участю членів Фонду здійснювалась розробка Комплексного плану розвитку транспортно-дорожнього комплексу Закарпатської області на 2002-2006 роки. Спеціалісти Фонду приймали безпосередню участь у роботі експертної групи з підготовки і прийняття Закону України "Утвердження України як транзитної держави у 2002 - 2010 роках". У сфері пошуку та залученні грантових та фінансових ресурсів від членів Фонду та міжнародних фінансових організацій силами фонду «Транспорт» здійснено розробку "Комплексної програми збору, транспортування, переробки та утилізації промислових і твердих побутових відходів Закарпатської області, проведено збір вихідних даних для розробки регіональних програм "Використання нетрадиційних джерел енергії в Закарпатті", "Стратегічне планування розвитку туристично-рекреаційного комплексу Закарпатської області", підготовлено проект "Сприяння заходам нарощування потенціалу регіону у сфері повного використання транспортних можливостей регіону та створення ефективної інтермодальної системи Чопсько-Захоньського вузла на кордоні Україна — Угорщина", так званий проект «Атіла». З метою залучення молоді в соціально-економічне життя регіону реалізовано проект "Конкурс на кращий проект місцевого та регіонального розвитку серед молодих людей Закарпатської області віком до 30 років ", який було подано на здобуття грантів Посольства США в Україні.

В ці часи відбулась ще одна подія, яка на мій погляд стала відліком створення ринку прикордонної термінально-транспортної інфраструктури на українській території. Працюючи тоді начальником відділу виробничо-транспортної інфраструктури управління промисловості, транспорту та зв'язку в Закарпатській облдержадміністрації разом з транспортниками ми розуміли, що вигідне геополітичне розташування прикордонних переходів Закарпатської області має відіграти ключову роль регіону в забезпеченні євразійських транспортно-торговельних зв'язків нашої держави на даному напрямку. Наявність на її території, що межує з чотирма державами - Словаччиною, Угорщиною, Румунією, Польщею, одного з найбільших прикордонних транспортних комплексів в складі 5-го міжнародного транспортного коридору та 6-ти міжнародних і 4-х міждержавних залізничних і автомобільних переходів, міжнародного аеропорту і можливостей для розвитку ще і річкового транспорту, об'єктивно визначало Закарпаття як природний транзитний міст між Європою й Азією. Можливий потенційний обсяг перевезень через Закарпатську область оцінювався в 52 млн. тон експортно-імпортних і транзитних вантажів у рік. При цьому, головною складовою комплексу транспортних

послуг завжди були роботи по перевантаженню вантажів з колії 1435мм на 1520мм. На території Закарпатської області за часів радянської влади на перевантажувальних фронтах обслуговувалось 1500-1700 вагонів щодоби, обсяги перевезень сягали 41,5млн.тн на рік, в тому числі 33,4млн.тн. експорту та 8,1млн.тн. імпорту. Це давало стабільну високооплачувану роботу тисячам закарпатцям. Але в 1994 році залізниця, внаслідок розбалансування залізничного комплексу після розпаду СРСР, була вже не спроможна самотужки відновити бувші обсяги вантажних робіт. Перевантажувальні потужності залізниці були де-факто зруйновані, внаслідок чого практично увесь транзитний потік, що прямував у напрямку Захід – Схід, був перенаправлений вантажовідправниками в обхід території України. В ті часи, обсяги перевезень скоротилися більш ніж вдвічі, в тому числі імпорт з Європи зменшився майже в 5 разів.. Все це сприяло бурхливому розвитку транспортно-складської інфраструктури на територіях сусідніх з Україною держав, де виконувалися роботи по перевантаженню імпорتنих та транзитних вантажів в напрямку Захід – Схід.

От тоді і виникла ідея створення відкритого акціонерного товариство за участі приватних компаній. В 1996 році, з метою розвитку прикордонної транспортної інфраструктури на території України, на підставі п.4 Указу Президента України «Про заходи сприяння економічному і соціальному розвитку Закарпатської області» від 31 липня 1995 року було створено відкрите акціонерне товариство (ВАТ) «Закарпатінтерпорт» - термінально-транспортна компанія з функціями транспортно-експедиторської діяльності, засновниками якої виступили Закарпатська обласна державна адміністрація, Фонд Державного майна України, комерційні транспортні організації згідно реєстру акціонерів. Далі протягом декількох років запрацювали ще ряд термінально-транспортних компаній з аналогічними функціями, такі як ТОВ Термінал Карпати" в м. Батєво, компанія «ПАКОБО» та ЄвроТЕВ Львівської залізниці в м. Чоп.

Напруженою багаторічною працею, значними інвестиціями в розбудову прикордонної термінально-транспортної інфраструктури та веденням ефективної маркетингової політики, українським термінальним компаніям вдалося не тільки відновити, а і навіть збільшити обсяги транзитних перевезень з одночасним перевантаженням імпорتنих та транзитних вантажів на території України.

При цьому слід відмітити, що в становленні та розвитку ВАТ «Закарпатінтерпорт» Карпатський фонд розвитку транспортних інфраструктур "Транспорт" відіграв визначальну роль. Спільно з ВАТ "Закарпатінтерпорт" фахівці Фонду здійснювали координацію розробки інвестиційних проектів та працювати над максимізацією економічної вигоди проектів розбудови прикордонної транспортної та термінальної інфраструктури на території СЕЗ «Закарпаття», в складі якої функціонувало ВАТ "Закарпатінтерпорт" 1999-2005 роки. Як ініціатори низки програм і проектів, спрямованих на збереження унікальних позицій Закарпаття на міжнародному транспортному ринку, Закарпаття брало на озброєння нові логістичні підходи і освоювали все нові і нові ніші на міжнародному ринку: від транспортно-експедиційної діяльності, термінальної роботи на кордоні, до започаткування СЕЗ "Закарпаття". На Закарпатті одними з перших зрозуміли необхідність для входження на європейські ринки застосування логістичних технологій транспортування і вантажопереробки, таких як створення термінальних систем руху вантажів, впровадження технологій доставки вантажів “точно в строк” і “від дверей до дверей”.

Досвід відпрацювання та практичної апробації на території Закарпаття довели вагомий економічний ефекти від того законодавчого поля, яке стимулює підприємницьку діяльність. Це дає нам основу й сьогодні стверджувати, що і надалі доцільно розвивати дану територію як полігон випробувань для економічних перетворень в напрямку реалізації експериментальних, пілотних проектів задля

синхронізації і гармонізації нормативно-правової бази з європейською. Переконана, що Закарпатська область приречена бути першою як контактна територію на кордоні СНД – ЄС. І якщо ми дійсно прагнемо зайняти гідне місце у світовому співтоваристві, якщо Україна прагнутиме утримати свої позиції як зони інтенсивного транзиту, а наші термінали розраховують зайняти ключові позиції у системі міжнародних транспортних коридорів, то потрібні практичні постійні поступальні дії в цьому напрямку.

Але в 2005 році діяльність всіх СЕЗ українським Урядом була зупинена. Проте, всі напрацювання ВАТ «Закарпатінтерпорт» в складі СЕЗ «Закарпаття» переконливо довели, що в разі створення сприятливих умов для здійснення перевезень експортно-імпортних і транзитних вантажів держава може отримувати значні бюджетні та валютні надходження, а регіон - додаткові робочі місця та достойний рівень життя. Також, слід зазначити, що в наслідок діяльності ВАТ "Закарпатінтерпорт" в складі СЕЗ «Закарпаття» були опрацьовані та враховані в новому Митному Кодексі 2004 року положення щодо спрощення транзиту вантажів територією України.

В подальшому, з метою зміцнення позицій вітчизняного транспорту на міжнародному ринку і, беручи до уваги приєднання сусідніх держав України до Євросоюзу, а також наполегливі наміри України щодо вступу у СОТ, ряд провідних західноукраїнських транспортних компаній в 2005 році створили асоціацію "Європейська спілка транспортників України" (АССТУ). Засновником та співголовою правління став Федір Харута, який спільно з Карпатським Центром асоціації, який я очолюю та членом асоціації ВАТ «Закарпатінтерпорт» й до нині наполегливо працюємо над стратегічними завданнями в діяльності асоціації в напрямку всебічного сприяння інтеграції національної транспортної системи в міжнародний транспортний ринок, гармонізації національного законодавства з європейським, рівноправному входженню в систему міжнародного поділу праці, забезпеченню вільного транзиту вантажів, ефективному функціонуванню національної мережі міжнародних транспортних коридорів відповідно до світових стандартів при комплексному обслуговуванні міжнародних перевезень.

За цей час асоціацією «Європейська спілка транспортників України» розроблено Концепцію створення Міжнародного транспортно-логістичного центру (МТЛЦ) на території України в м.Чопі на кордоні з ЄС, підготовлено за підтримки Громадської ради при Закарпатській ОДА і направлено Президенту, Уряду та відповідним урядовим структурам країни «Експертні висновки щодо проведення Державною адміністрацією залізничного транспорту України «Укрзалізниця» реформування залізничної галузі України стосовно забезпечення вантажоперевезень». Також, при узгодженні із західними областями України, що межують з країнами ЄС, направлено в міністерства та відомства держави: пропозиції щодо створення за участю представників уряду «Міжрегіонального постійно діючого Форуму з питань прикордонного транспортного співробітництва України з країнами ЄС», щорічні пропозиції асоціації щодо покращення транспортно-експедиційної діяльності та розвитку конкурентного середовища на транспортному ринку України із зазначенням проблемних питань, їх наслідками для держави, шляхами вирішення та виконавцями від урядових структур, ґрунтовні матеріали щодо створення дирекції(Агентства) з питань розвитку 5-го міжнародного транспортного коридору, проект річкового порту на р.Тиса та Конвенції «Про судноплавний режим на р.Тиса», проект постанови Кабінету Міністрів України щодо внесення змін та доповнень до діючого Статуту залізниць та інше. Протягом всієї діяльності від асоціації «Європейська спілка транспортників України» направлялись чисельні ґрунтовні листи та звернення щодо створення конкурентного середовища та недопущення корупції у сфері перевезення вантажів, недопущення втрати досягнутих позицій на

міжнародному ринку термінальних послуг прикордонної транспортної інфраструктури, внесення змін в Статут залізниць України, створення конкурентного середовища та недопущення корупції у сфері перевезення вантажів, забезпечення рівних тарифних умов на ринку транспортних послуг, в тому числі й для операторів контейнерних перевезень, можливості використання в державних пунктах пропуску складів тимчасового зберігання для транзитних вантажів з метою зменшення простоїв іновагонів в очікуванні вагонів СНД, відпрацювання механізму узгодженої технологічної та технічної взаємодії всіх контролюючих структур в пунктах пропуску залізничних станцій, критичної ситуації із забезпеченням вагонним парком експортно-імпортних та транзитних перевезень вантажів та забезпечення рівного доступу до використання спеціального рухомого складу всім національним експедиторам та вантажовласникам, необхідності прийняти термінових заходів для забезпечення збереження транзитних вантажів, що слідує по маршруту ЄС–Росія–Середня Азія, відродження вузькоколієвок, як невід’ємної складової інфраструктури туристично-рекреаційної галузі та комплексу заходів з використання унікальних можливостей природного середовища Закарпаття, а також багато інших важливих питань. Достатньо результативною була робота асоціації з юридичного супроводження її членів в їх роботі в Комітетах ОСЖД (Организация сотрудничества железных дорог).

Також хочу зазначити, що одним з найбільш дієвим засобом досягнення поставленої мети стала співпраця між громадськими організаціями. Протоколи про співпрацю між ними стали своєрідним путівником на шляху розвитку транспортної галузі та економіки країни з багатьох напрямків. Особливо яскраво це засвідчили спільні заходи, такі як: тематичні міжнародні конференції, виставки, громадські слухання та наради, в яких приймали участь керівники держави та представники профільних міністерств. Мова йде про співпрацю Укрзовніштранса, АМЕУ, фонду «Транспорт» та асоціації «Європейська спілка транспортників України» з ТПП України, УСПП, УНК МТП (ICC Ukraine). Найбільш змістовними та яскравими були міжнародні транспортні конференції в м.Ужгороді та м.Мукачево у 1996р.,2003р., організовані фондом «Транспорт», які фактично вивели на сучасний ринковий рівень розбудову прикордонної транспортної інфраструктури Закарпатської області. В 1999 та 2000 роках я, як Президент фонду «Транспорт», мала честь двічі презентувати на міжнародних транспортних форумах в Лондоні (Великобританія) Україну як міжнародну транзитну державу з її морськими портами та сухопутним портом, функції якого виконувало ВАТ «Закарпатінтерпорт» на кордоні з ЄС в складі Чопсько-Захонького транспортного вузла. В жовтні 2003 року в м. Києві на міжнародній конференції з питань покращення функціонування та подальшої розбудови інфраструктури міжнародного транспортного коридору №5 я мала нагоду окреслити визначальну роль 5-го міжнародного транспортного коридору у стимулюванні економіки Закарпатської області.

На початку 2003 року Федір Харута очолив правління регіонального представництва Українського національного комітету міжнародної торгової палати (УНК МТП) у Закарпатській області. В липні того ж року, за ініціативи Закарпатського регіонального представництва УНК МТП організовано і проведено презентацію Угорського представництва УН МТП в Будапешті. На урочистому відкритті представництва були присутні керівники провідних угорських підприємств та торговельних місій при Посольствах 7 європейських країн. А в травні 2004 року на базі Угорського представництва УН МТП в Будапешті фондом «Транспорт» була організована та проведена 9-та міжнародна конференція «Схід-Захід-Схід», в якій пройняли участь 65 експедиторських компаній з 15 країн Європи, СНД та Балтії, представники наукових кіл, громадських організацій та засобів масової інформації. Українську делегацію очолював Прем’єр-міністр України Валерій Пустовойтенко.

Далі в 2006р були проведені змістовні знакові міжвідомчі науково-практичні конференції в м. Яремча Івано-Франківської обл., організовані асоціацією «Укрзвозніштранс», в м. Ужгороді 2006р.(організатор УСПП), в м. Києві (2008р.- організатор ТППУ), де я мала нагоду представити учасникам Концепцію розвитку транспортної інфраструктури на кордоні України-ЄС як складову 5-го міжнародного транспортного коридору і яка знайшла широку підтримку в Мінінфраструктури України в подальшому розвитку економіки нашої країни.

Протягом всієї своєї діяльності всі асоціації постійно підтримували тісний зв'язок з профільними ВУЗами, викладачі яких приймали найактивнішу участь у всіх організованих асоціаціями заходах. Найтіснішою та результативнішою на мій погляд була і до нині залишається співпраця з Дніпропетровським національним університетом залізничного транспорту ім. Ак. Лазаряна. На основі протоколу намірів про співробітництво між асоціацією «Європейська спілка транспортників України» та Дніпропетровським національним університетом залізничного транспорту ім. Ак. Лазаряна від 11.06.2007 року та Договору щодо входження в склад навчально-наукового виробничого комплексу «Залізничний транспорт» при ДНУЗТ у 2012 році організовано широке інформування працівників транспортних підприємств на оголошення Дніпропетровським національним університетом залізничного транспорту ім. Ак. Лазаряна про початок набору фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю «Інтероперабельність та безпека на залізничному транспорті». В рамках співробітництва з «Європейською спілкою транспортників України» та за підтримки Громадської ради II скликання при Закарпатській ОДА, Асамблеї громадських рад Закарпаття, активовано роботу з реалізації проекту щодо відновлення ефективного функціонування гірських залізниць колії, шириною 750 мм, в Карпатському регіоні України, з подальшими можливостями приєднання до розгалуженої міжнародної туристичної мережі. Науковцями Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна розпочато наукові дослідження: «Розробка методів організації туристичних перевезень залізничним транспортом в Україні». В продовження та розвитку даного напрямку Федором Харутою ініційовано створення громадської організації «Закарпатська асоціація закладів туризму». Основною метою діяльності цієї громадської організації має стати об'єднання зусиль працівників сфери туризму для спільних дій із захисту своїх законних прав, забезпечення професійних і соціальних інтересів, впровадження нових розробок і досліджень в питаннях туризму в Закарпатській області і Україні, його розвиток як ключового інструменту створення нових робочих місць в регіоні, тому що сьогодні перспективи розвитку Закарпаття залежать від створення умов для сталого економічного зростання краю, підтримки та розвитку пріоритетних сфер його економіки, середнього бізнесу та малого підприємництва, раціонального використання природних ресурсів. І в цій справі, я переконана, що професійні громадські об'єднання й надалі будуть залишатися міцним підґрунтям усебічного розвитку держави з конкурентоспроможною соціально орієнтованою ринковою економікою, яка зможе забезпечити гідний і якісний рівень життя громадян, залишаючись індикатором розбудови в Україні громадянського суспільства.

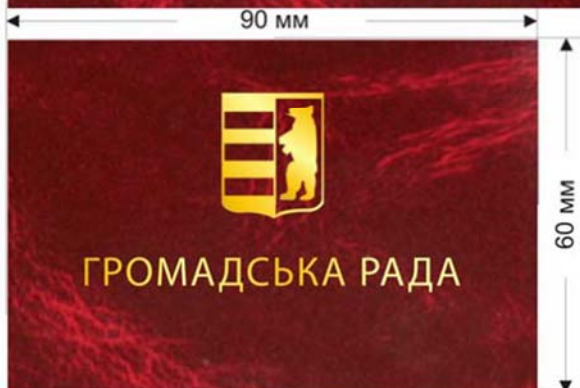
Валентина Пароконна
Керівник Карпатського центру
Асоціації «Європейська спілка транспортників України»,
виконавчий директор РП МТП у Закарпатській області,
голова комісії з питань розвитку підприємництва, виробничої, транспортної,
фінансової сфер та аграрного сектору громадської ради при закарпатській ОДА

Затверджено на засіданні
Президії ГР
1 червня 2011 р. Пр. №2

Взірець посвідчення члена Громадської ради

<p>Громадська рада при Закарпатській обласній державній адміністрації</p> <p>що діє на підставі Постанови Кабінету Міністрів України №996 від 03 листопада 2010 року</p>	<p>ХАРУТА ФЕДІР ГРИГОРОВИЧ Голова Громадської ради при Закарпатській обласній адміністрації</p>
 <p>ПОСВІДЧЕННЯ № 01 ГР</p> <p>Видане 27 квітня 2011 року</p>	<p>Громадська рада при Закарпатській обласній державній адміністрації просить сприяти пред'явленню даного посвідчення у реалізації повноважень, передбачених Положенням про громадську раду.</p> <p>Public Council of Transcarpathian regional state administration hereby requests to assist the bearer of this identity card in powers implementation, provided by the Public Council Statute.</p>
	<p>Голова Громадської ради при Закарпатській обласній адміністрації Ф.Г. Харута</p>

<p>Громадська рада при Закарпатській обласній державній адміністрації</p> <p>що діє на підставі Постанови Кабінету Міністрів України №996 від 03 листопада 2010 року</p>	<p>АФТАНАС ЯРОСЛАВ ДМИТРОВИЧ заступник голови громадської ради при Закарпатській обласній державній адміністрації – голова комісії сприяння захисту прав працюючих та запобіганню безробіттю</p>
 <p>ПОСВІДЧЕННЯ № 02 ГР</p> <p>Видане 27 квітня 2011 року</p>	<p>Громадська рада при Закарпатській обласній державній адміністрації просить сприяти пред'явленню даного посвідчення у реалізації повноважень, передбачених Положенням про громадську раду.</p> <p>Public Council of Transcarpathian regional state administration hereby requests to assist the bearer of this identity card in powers implementation, provided by the Public Council Statute.</p>
	<p>Голова Громадської ради при Закарпатській обласній адміністрації Ф.Г. Харута</p>

Взірці значка члена Громадської ради

20 мм

масштаб 1:1

масштаб 2:1

25.5 мм

34.0 мм

Відзнаки «Почесний громадський діяч Закарпатської області»

ΦΟΤΟΑΡΧΙΒ

Зустріч Президії Громадської ради при Закарпатській ОДА з Надзвичайним та Повноважним Послом України в Швейцарській Конфедерації та Князівстві Ліхтенштейн Ігорем Діром

Спільне засідання Громадської ради при Закарпатській ОДА з представниками обласної прокуратури, юридичного факультету УжНУ, департаменту обласної адміністрації з питань боротьби з корупцією

Члени Секретаріату Громадської ради при Закарпатській ОДА І. Мільчевич та В. Лобко готують документи до засідання

Відкриття художньої виставки головою Закарпатської обласної організації Національної спілки художників України Б.Кузьмою та представниками Президії Громадської ради при Закарпатській ОДА

Вручення посвідчення члена Громадської ради при Закарпатській ОДА

Вручення посвідчення члена Громадської ради при Закарпатській ОДА
На фото зліва направо: І. Мільчевич, М. Менджул

Підписання Меморандуму про партнерство з головою Громадської ради при Кіровоградській ОДА С. Подорожним (другий зліва)

Вручення спортивного інвентаря для секції боксу в м. Ужгород. На фото зліва направо: В. Подгорецький, Є. Турлаков, І. Голінко, О. Сабадош

Членів громадської ради за активну роботу заохочуємо морально

Відкриття міжнародного турніру з дзюдо "Кубок Закарпаття - 2012"

Проведення зборів Громадської ради при Закарпатській ОДА за участі заступника Голови Закарпатської ОДА І. Свищо (березень 2013 року)

Актив Громадської ради при Закарпатській ОДА (зліва направо: Й. Лазар, В. Подгорецький, І. Савицький, В. Цебрєнко)

Члени Президії Громадської ради при Закарпатській ОДА піднялись на чергову вершину (г. Говерла, липень 2012 р.). На фото зліва-направо: В. Подгорецький, І. Савицький

Участь членів Президій Громадської ради при Закарпатській ОДА та Закарпатської обласної адміністрації у сплаві по ріці Тиса з нагоди до Дня Дунаю (липень 2012 р.)

Робоче засідання Президій Громадської ради при Закарпатській ОДА
30 травня 2013 року

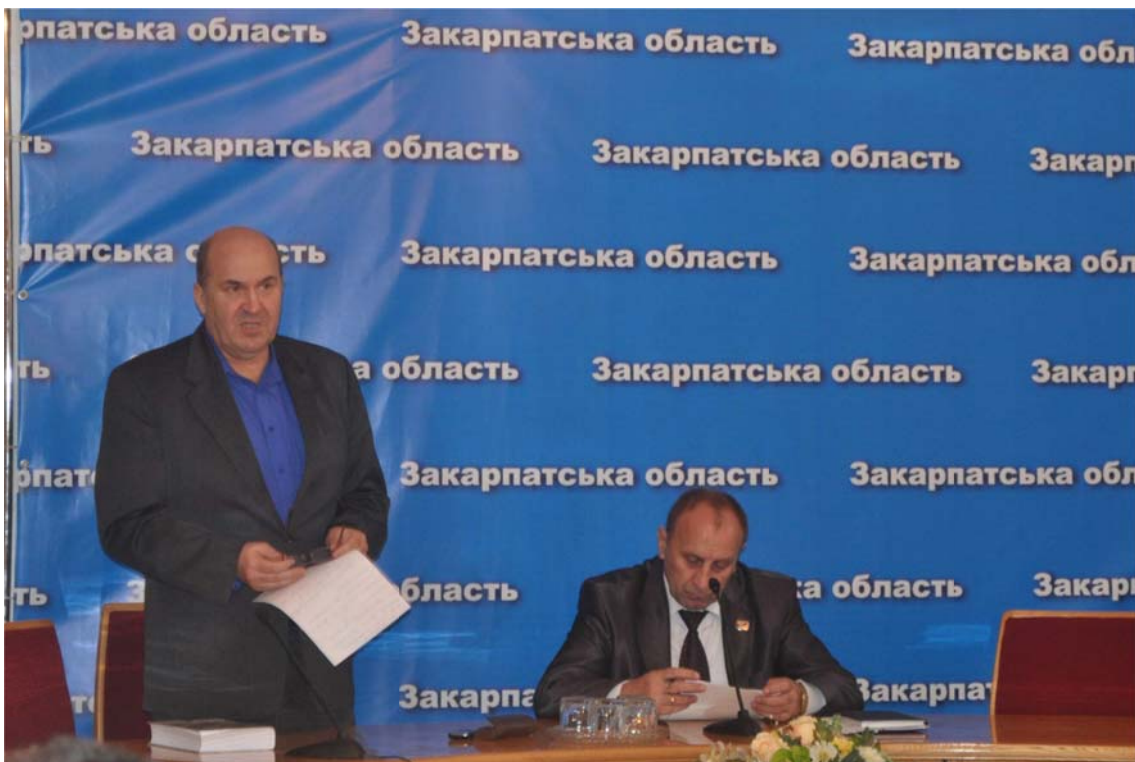
Виступ голови комісії Громадської ради при Закарпатській ОДА з питань молодіжних ініціатив Д. Мана

Затвердження прапора Асамблеї громадських рад Закарпаття 30 травня 2013 р.
На фото: Б. Кузма

Чергове засідання Президії Громадської ради II скликання при Закарпатській ОДА (07 листопада 2013 р.)

Засідання Президії Громадської ради при Закарпатській ОДА (30 травня 2013 р.)

Спільне засідання Громадської ради при Закарпатській ОДА та обласної адміністрації (зліва направо В. Дупелич, О. Ледида, Ф. Харута).
14 листопада 2013 р.

Засідання Президії Громадської ради II скликання при Закарпатській ОДА
(07 листопада 2013 р.)

Волонтерська допомога від Асамблеї громадських рад Закарпаття бійцям Чопського прикордонного загону, які відправлялись в зону АТО (Присутні справа наліво: І. Дір, В. Лані, Р. Гоць, Й. Лазар, Ф.Харута).16 вересня 2014 року

Презентація прапора Асамблеї громадських рад Закарпаття (14 листопада 2015 р.)

Спільне засідання Президій Громадської ради при Закарпатській ОДА з керівництвом Української спілки промисловців та підприємців (УСПП). На фото зліва направо: В. Пароконна, А. Кінах, О. Кіндрат (15 жовтня 2013 року)

Інтерв'ю з нагоди вручення волонтерської допомоги слідчим УМВС в Закарпатській області які відбувають в зону АТО. На фото справа наліво: Й. Лазар, Ф. Харута, С. Шаранич (25 вересня 2014 р.)

Проведення засідання Асоціації ЄСТУ з головою комітету по питанням транспорту Верховної ради В. Пустовойтенком та представником дипломатичного корпусу України в Угорщині М. Товт в м. Будапешт

Засідання Асамблеї громадських рад Закарпаття з науковцями УжНУ (23 вересня 2013 року)

Засідання представників громадських організацій ЄСТУ, Укрзовніштранс, УСПП за участі Генерального консула України в Великобританії І Діра (2001 рік)

Виїзне засідання представників громадських організацій спільно з Міністром транспорту України В. Пустовойтенком, керівниками обласної та районної адміністрацій та представниками Верховної Ради в м. Чоп (2002 рік)

Підготовка представниками ЄСТУ (Ф. Харута) та "Укрзовніштранс" (О. Платонов) відзначення Дня експедитора в м. Одеса, 2005 рік

Спільне засідання Міжнародної Торгової Палати з представниками громадських організацій в м. Ужгород, 2003 рік

Підсумки засідання Асоціації міжнародних експедиторів України разом з Президентом АМЕУ Ю. Приходько

Виконуючий директор фонду "Транспорт" Г. Бандровський 1997 р.

Фото на пам'ять: ректор ДНУЗТ (ДІІТ) О. Пшінько, викладачі, науковці та громадські діячі транспортних організацій України (2008 рік)

Проведення розширеного засідання УСПП (керівник А. Кінах) за участі представників посольств Угорщини, Словаччини, Польщі, Румунії, Голови Закарпатської обласної ради М. Кічковського та мера м. Ужгород С. Ратушняка (2006 рік)

Українська делегація представників малого та середнього бізнесу Закарпаття на чолі з Генеральним консулом України в Великобританії І. Діром в Лондоні (2001 рік)

Українська делегація представників ЄСТУ, Укрзовніштрансу, АМЕУ на конференції по питанням транспорту в м. Токіо. Присутні зліва направо: Ф. Харута, В. Оберемок, В. Лінтур, В. Кушнарчук, В. Буруленко (2000 рік)

Переговори з Першим віце-президентом ЄБРР Н. Дойл. На фото зліва направо: Ю. Полунєєв, Г. Гораховська, Н. Дойл, Ф. Харута, І. Дір, Е. Попович. Лондон, 2001 р.

Фото на пам'ять. Зліва направо І. Дір, Г. Гораховська, Ф. Харута, Е. Попович. Лондон, 2001 рік

Ініціативна група по створенню фонду "Транспорт" та асоціації ЄСТУ. Зліва направо: Ю. Каблуков, В. Каблуков, Г. Бандровский, А. Федченко, Ф. Харуга

Представники української делегації на засіданні КСТП в Японії. На фото зліва направо: Ф. Харуга, В. Лінтур. 2000 рік.

Представники Асамблеї громадських рад Закарпаття та дипломатичного корпусу України за здоровий спосіб життя. На фото зліва направо: І. Дір, Ф. Харута, О. Кіндрат

Перший президент фонду "Транспорт" (з 1990 по 2003 рр.) Г. Кірпа (на фото зліва)

Робоча зустріч громадських організацій з Прем'єр-Міністром України В. Пустовойтенком. 1998 рік

Представники громадських організацій АМЕУ та "Укрзовніштранс" на виставці в м. Нижній Новгород, 1998 рік.

Духовна відзнака за роботу на посаді громадського діяча, 1997 рік

Виступ в м. Дніпропетровськ на конференції про взаємодію регіонів. 2002 рік

Участь представників громадських організацій на виставці в м. Москва. 1999 рік

Громадські заходи за участі громадських організацій Закарпаття, українського козацтва та голови обласної адміністрації Г. Москаля. 2001 рік

Представники громадських організацій в Австрій на святі місцевого самоврядування та правоохоронних органів

Представники громадських організацій на святі Ужгородського замку

Громадські організації України спільно з українським козацтвом проводять урочисті заходи у Вищому училищі сухопутних військ України (м. Одеса)

Із когорти засновників товариства козаків Закарпаття.
(Зліва направо: І. Сабов, Є. Турлаков)

Робоча зустріч з Головою комітету ВР по транспорту
В. Пустовойтенко та послом України в Угорщині
М. Мушко (2003 рік)

Спільне засідання представників козацтва та науковців УжНУ. На фото зліва направо: В. Подгорецький, П. Трачук, Ф. Харута, В. Голін. 2010 рік

Святкування козацтвом України свята Покрова в Домбокському монастирі. 2010 рік

Кращі козаки Закарпаття М. Роман, П. Осадчук. 2002 рік.

Вручення посвідчення козака П. Трачуку (на фото справа). 2007 рік

Громадські організації та козацтво Закарпаття приймають делегацію Австрії в Ужгороді. 2010 рік.

Козацька громадська організацій Закарпаття взяла участь в святі фельдмаршала Радецького в м. Відень (Австрія). 2010 рік

Змагання юних козаків в м. Чоп. 2009 рік

Проведення зустрічі козацтва та громадських організацій Закарпаття з керівником козацького руху в м. Кривий Ріг Ю. Засядьвовком (другий справа)

Проведення зустрічі між козацтвом, громадськими організаціями Закарпаття та ректором УжНУ М. Вегешем

Презентація книги про Дніпропетровський Національний університет залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна "ДІТ - 85" на Закарпатті. На фото зліва направо: Я. Афтанас, В. Густі, Ф. Харута (листопад 2015 р.)

Нагорода переможцю змагань від федерації дзюдо Закарпаття. 2014 рік.

Федерация дзюдо Закарпаття: спортсмени, тренерський склад, Президент. 2008 рік.

Члени Президії Федерації дзюдо в Закарпатті. Зліва направо: В. Ігнатко, В. Калінін, Ф. Харута.

Заохочення, статуси, посвідчення, нагороди членів громадських організацій Закарпаття

Громадська рада при Закарпатській обласній державній адміністрації що діє на підставі Постанови Кабінету Міністрів України №996 від 03 листопада 2010 року	
	ПОСВІДЧЕННЯ № 02 ГР
	Видане 27 квітня 2011 року
АФТАНАС ЯРОСЛАВ ДМИТРОВИЧ заступник голови громадської ради при Закарпатській обласній державній адміністрації – голова комісії сприяння захисту прав працюючих та запобіганню безробіттю	
Громадська рада при Закарпатській обласній державній адміністрації просить сприяти пред'явнику даного посвідчення у реалізації повноважень, передбачених Положенням про громадську раду.	
Public Council of Transcarpathian regional state administration hereby requests to assist the bearer of this identity card in powers implementation, provided by the Public Council Statute.	
Голова Громадської ради при Закарпатській обласній адміністрації	 Ф.Г. Харута

Заохочення, статуси, посвідчення, нагороди членів громадських організацій Закарпаття

Заохочення, статуси, посвідчення, нагороди членів громадських організацій Закарпаття

Заохочення, статуси, посвідчення, нагороди членів громадських організацій Закарпаття

ГРОМАДСЬКА РАДА ПРИ ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОДА

тел.: 050 581-83-09
e-mail: zakgromrada@yandex.ru
<http://zakgromrada.org.ua>

Ефективний діалог з органами виконавчої влади

Заохочення, статуси, посвідчення, нагороди членів громадських організацій Закарпаття

Заохочення, статуси, посвідчення, нагороди членів громадських організацій Закарпаття